

**VILNIAUS UNIVERSITETAS
ŠIAULIŲ AKADEMIJA**

VADYBOS MAGISTRO STUDIJŲ PROGRAMA

KRISTINA PROCENKO

Magistro studijų baigiamasis darbas

**UŽSIENIO STUDENTŲ ADAPTACIJOS PROCESO ORGANIZAVIMAS
VILNIAUS UNIVERSITETE**

Darbo vadovas (-ė): prof. dr. Skaidrė Žičkienė

Šiauliai, 2025

**Studijuojančiojo, teikiančio baigiamąjį darbą,
GARANTIJA**

WARRANTY of Final Thesis

Vardas, pavardė <i>Name, Surname</i>	Kristina Procenko
Padalinys <i>Faculty</i>	Šiaulių akademija <i>Šiauliai Academy</i>
Studijų programa <i>Study Programme</i>	Vadybos magistro studijų programa <i>Master's study programme in Management</i>
Darbo pavadinimas <i>Thesis topic</i>	Užsienio studentų adaptacijos proceso organizavimas Vilniaus universitete <i>The organisation of the adaptation process of foreign students at Vilnius University</i>
Darbo tipas <i>Thesis type</i>	Baigiamasis darbas <i>Final Thesis</i>

Garantuoju, kad mano baigiamasis darbas yra parengtas sąžiningai ir savarankiškai, kitų asmenų indėlio į parengtą darbą nėra. Jokių neteisėtų mokėjimų už šį darbą niekam nesu mokėjęs.

I guarantee that my thesis is prepared in good faith and independently, there is no contribution to this work from other individuals. I have not made any illegal payments related to this work.

Šiame darbe tiesiogiai ar netiesiogiai panaudotos kitų šaltinių citatos yra pažymėtos literatūros nuorodose.

Quotes from other sources directly or indirectly used in this thesis, are indicated in literature references.

Aš, Kristina Procenko, pateikdamas (-a) šį darbą, patvirtinu (pažymėti)

Embargo laikotarpis
Embargo Period

Prašau nustatyti šiam baigiamajam darbui toliau nurodytos trukmės embargo laikotarpį:
I am requesting an embargo of this thesis for the period indicated below:

☐ _____ mėnesių / *months*

(embargo laikotarpis negali viršyti 60 mėn. / *an embargo period shall not exceed 60 months*).

☐ Embargo laikotarpis nereikalingas / *no embargo requested*.

Embargo laikotarpio nustatymo priežastis / *Reason for embargo period:*

--

TURINYS

SANTRAUKA	4
SUMMARY	5
ĮVADAS.....	6
1. TARPKULTŪRINĖ ADAPTACIJA MOKYMO(SI) APLINKOJE.....	8
1.1. Adaptacijos samprata	8
1.2. Studentų adaptacija universitetinėse studijose.....	11
1.3. Užsienio studentų adaptacija universitetinėse studijose	12
2. ADAPTACIJOS ORGANIZAVIMAS UNIVERSITETINĖSE STUDIJOSE	15
2.1. Adaptacijos organizavimo procesas	15
2.2. Priemonės užsienio studentų adaptacijos gerinimui	17
3. UŽSIENIO STUDENTŲ ADAPTACIJOS PROCESO ORGANIZAVIMO TYRIMAS	19
3.1. Tyrimo metodologija.....	19
3.2. Adaptacijos organizavimo procesas Vilniaus universitete	21
3.3. Užsienio studentų požiūris į adaptacijos organizavimą universitete	25
IŠVADOS	33
REKOMENDACIJOS	34
LITERATŪRA	35
PRIEDAI	38
Klausimynas darbuotojams.....	38
Anketa užsienio studentams.....	39

SANTRAUKA

Lietuvoje, kaip ir daugelyje pasaulio valstybių, universitetai siekia pritraukti studentus iš įvairių šalių. Tačiau, kartu su šiuo tarptautiškų studijų augimu, kyla ir iššūkiai, susiję su užsienio studentų adaptacija naujoje aplinkoje. Adaptacijos procesas – tai sudėtingas ir daugiapakopis etapas, kuris apima tiek akademinis, tiek socialinius, tiek emocinius aspektus. Tinkamai organizuotas adaptacijos procesas turi įtakos jauno žmogaus studijoms tiek rezultatų, tiek dvasinio komforto prasme. Žmogus, kuriam nereikia eikvoti fizinių bei dvasinių jėgų savo adaptacijai, gali jas skirti mokymuisi, bendravimui bei saviugdai.

Šis darbas analizuoja užsienio studentų adaptacijos proceso organizavimą Vilniaus universitete, siekiant atskleisti veiksmingas tarptautinės adaptacijos priemones. Pasitelkiant mokslinės literatūros analizę, eksperto interviu, anketinės apklausos bei dokumentų tyrimo metodus, darbe nagrinėjami adaptacijos proceso etapai, iššūkiai ir organizacinės strategijos, apimančios kultūrinės integracijos renginius, mentorystę, kalbų mokymosi programas bei psichologinę pagalbą.

Darbe atskleidžiama, kad tinkamai organizuotas adaptacijos procesas skatina užsienio studentų įsitraukimą į akademinę ir socialinę veiklą, gerina jų emocinę būklę ir užtikrina studijų sėkmę. Tyrimo rezultatai pateikia rekomendacijas aukštosioms mokykloms, kaip efektyviai planuoti adaptacijos procesą, siekiant didinti tarptautinių studentų pasitenkinimą ir stiprinti universiteto tarptautiškumą.

Tyrimo objektas – užsienio studentų adaptacijos proceso organizavimas.

Tyrimo tikslas – atskleisti tarptautinės adaptacijos proceso organizavimą Vilniaus universitete.

Tyrimo uždaviniai:

1. Apibrėžti adaptacijos aukštojoje mokykloje sąvoką.
2. Atskleisti adaptacijos akademinėse studijose svarbą.
3. Išryškinti adaptacijos proceso organizavimą universitetinėse studijose.
4. Atskleisti užsienio studentų požiūrį į adaptacijos proceso organizavimą Vilniaus universitete.
5. Parengti rekomendacijas aukštosioms mokykloms dėl efektyvesnio užsienio studentų adaptacijos proceso organizavimo.

Raktiniai žodžiai: #tarptautiniai studentai, #užsienio studentai, #adaptacija, #adaptacijos proceso organizavimas

SUMMARY

In Lithuania, as in many countries around the world, universities strive to attract students from different countries. However, alongside this growth in internationalisation, there are also challenges related to the adaptation of foreign students to their new environment. The process of adaptation is a complex and multi-stage process that involves academic, social and emotional aspects. A well-organised adaptation process has an impact on a young person's studies, both in terms of performance and spiritual comfort. A person who does not need to expend physical and mental energy on his/her adaptation can devote it to learning, socialising and self-development.

This master's thesis analyses the organisation of the adaptation process of foreign students at Vilnius University in order to reveal effective tools for international adaptation. Using literature analysis, expert interview, questionnaire survey and documentary research methods, the paper explores the stages, challenges and organisational strategies of the adaptation process, including cultural integration events, mentoring, language learning programmes and psychological support.

The paper reveals that a well-organised adaptation process promotes the academic and social engagement of international students, improves their emotional well-being and ensures their academic success. The results of the study provide recommendations to higher education institutions on how to effectively plan the adaptation process in order to increase the satisfaction of international students and strengthen the internationalisation of the university.

Research object: the organisation of the adaptation process of international students.

Research aim: to reveal the organisation of the international adaptation process at Vilnius University.

Research objectives:

1. Define the term of adaptation in higher education.
2. To highlight the importance of adaptation in academic studies.
3. To highlight the organisation of the adaptation process in university studies.
4. To reveal the attitude of foreign students towards the organisation of the adaptation process at Vilnius University.
5. To develop recommendations for higher education institutions for more effective organisation of adaptation process of foreign students.

Key words: #international students, #foreign students, #adaptation, #organising adaptation process

IVADAS

„Vienas iš neišvengiamų globalizacijos reiškinių - didėjanti švietimo internacionalizacija¹“ (Želvys, 2006, 140 p.). Lietuva, kaip Europos Sąjungos narė, aktyviai įsitraukia į šiuos procesus, siekdama stiprinti savo aukštojo mokslo sektorių, didinti jo konkurencingumą ir pritraukti tarptautinius studentus bei mokslininkus. Šiam tikslui pasiekti 1999 metais Lietuva pasirašė Bolonijos² deklaraciją, kuri tapo viena svarbiausių iniciatyvų Europos švietimo istorijoje, siekiant sukurti bendrą Europos aukštojo mokslo erdvę. Šiuo susitarimu iki šiol siekiama suderinti ir modernizuoti skirtingų Europos valstybių aukštojo mokslo sistemas, skatinti studentų ir dėstytojų mobilumą, akademinį bendradarbiavimą bei konkurencingumą globaliame kontekste (R. Želvys).

Įsitraukus į Bolonijos susitarimą, Lietuva bei jos aukštosios mokyklos pradėjo sulaukti studentų ir dėstytojų ne tik iš Europos, bet ir viso pasaulio. Statistikos departamento duomenimis užsieniečiai vis dažniau renkasi Lietuvos universitetus. Jeigu 2010 m. Lietuvos Vilniaus universitete studijavo 0,6 proc. studentų iš įvairių užsienio šalių, tai šiais mokslo metais šis skaičius išaugo net iki 11,7 proc., t.y. 3010 studentų iš užsienio (iš jų pilnų studijų – 2 581). Daugiausia studentų 2024 metais yra atvykę iš Ukrainos ir Baltarusijos. Trečioje vietoje yra Indija, toliau – Švedija, Nigerija, Izraelis ir Turkija. Dešimtuką baigia Azerbaidžanas, Kazachstanas ir Kamerūnas.

Remiantis 2021-2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos respublikos Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Švietimo plėtros programos pažangos priemonės nr. 12-003-03-04-01 „sudaryti sąlygas kokybiškoms, tarptautiškoms ir prieinamoms studijoms“ aprašu, vienas iš svarbiausių uždavinių išlieka „studijų tarptautiškumo didinimas“. Taigi įgyvendinus apraše numatytas priemones, kaip „Lietuvos patrauklumo didinimas, ESF³ lėšų pritraukimas, konkurencingumo didinimas, jungtinių Europos universitetų tinklų kūrimas“ rodo, kad užsienio studentų skaičius ateityje tik didės.

Temos aktualumas. Lietuvoje, kaip ir daugelyje pasaulio valstybių, universitetai siekia pritraukti studentus iš įvairių šalių. Tačiau, kartu su šiuo tarptautiškų studijų augimu, kyla ir iššūkiai, susiję su užsienio studentų adaptacija naujoje aplinkoje. Adaptacijos procesas – tai sudėtingas ir daugiapakopis etapas, kuris apima tiek akademinį, tiek socialinį, tiek emocinį aspektus. Tinkamai organizuotas adaptacijos procesas turi įtakos jauno žmogaus studijoms tiek rezultatų, tiek dvasinio komforto prasme. Žmogus, kuriam nereikia eikvoti fizinių bei dvasinių jėgų savo adaptacijai, gali jas skirti mokymuisi, bendravimui bei saviugdai. Prasidėjusios studijos vyksta kartu su studento adaptacija: studijos, jų sėkmingumas, rezultatai, lemia adaptacijos procesą. Juodraitis (1999) teigia, kad pati studentų adaptacijos problema aktuali dar ir todėl, kad ji lemia studentų vertybių formavimąsi, verčia užimti tam tikrą poziciją. O tyrinėjant tokio pobūdžio dėsningumus, galima formuluoti metodines priemones vidurinių ir aukštųjų mokyklų pedagogams, kurie gali padėti jauniems žmonėms sėkmingiau funkcionuoti akademinėje kelyje (Garcia-Banda et al. (2011).

¹ Internacionalizacija - valstybių tarpusavio ekonominių ir socialinių ryšių plėtimas. Nuoroda:

<https://www.vle.lt/straipsnis/internacionalizacija/>

² Bolonijos deklaracija - šalių bendradarbiavimas aukštojo mokslo srityje siekiant nacionalines aukštojo mokslo sistemas susieti į bendrą Europos aukštojo mokslo erdvę. Nuoroda: <https://smsm.lrv.lt/lt/veiklos-sritys-1/smm-studijos/studiju-tarptautiskumas/Bolonijos-procesas/>

³ ESF - pagrindinė Europos Sąjungos (ES) investicijų į žmones ir Europos socialinių teisių ramsčio įgyvendinimo rėmimo priemonė. Nuoroda: <https://european-social-fund-plus.ec.europa.eu/lt>

Sėkmingas adaptacijos proceso įveikimas nulemia tolesnę sėkmę mokymosi įstaigoje (Rupšienė ir Kučinskienė, 2006), tačiau efektyvi pagalba adaptacijos proceso metu yra įmanoma tik nuodugniai ir išsamiai išstudijavus adaptacijos procesą mokymosi įstaigose su jo ypatumais bei specifika (Abernethy, 2010).

Nepaisant didelio dėmesio, skiriamo akademiniams pasiekimams, vis dažniau pripažįstama, kad socialinė ir emocinė integracija yra ne mažiau svarbi užsienio studentų sėkmei. Todėl labai svarbu, kad universitetai sukurtų veiksmingą strategiją, padėsiančią tarptautinių studentų adaptacijai.

Tyrimo problema. Galima teigti, jog viena didžiausių problemų yra ta, kad šiuo metu ypatingai pasigendama išsamių tyrimų užsienio studentų adaptacijos klausimais. Kai kuriuose darbuose, pavyzdžiui, Lipinskiene (1999), analizuojami visų studentų adaptacijos klausimai, neišskiriant tarptautinių studentų ir jų adaptacijos skirtumų. Šio darbo metu, bus bandoma atskleisti, kokie yra pagrindiniai užsienio studentų adaptacijos aspektai, nes anot Lipinskiene (1999) sėkminga adaptacija ypač pirmaisiais studijų metais, labai svarbi, norint pasiekti teigiamų mokymosi nuostatų ir gerų mokymosi rezultatų.

Hipotezė: Užsienio studentų adaptacija Vilniaus universitete yra veiksmingiausia, kai derinamos tiek bendrosios, tiek socialinės, tiek asmeninės paramos priemonės.

Tyrimo objektas – užsienio studentų adaptacijos proceso organizavimas.

Tyrimo tikslas – atskleisti tarptautinės adaptacijos proceso organizavimą Vilniaus universitete.

Tyrimo uždaviniai:

1. Apibrėžti adaptacijos aukštojoje mokykloje sąvoką.
2. Atskleisti adaptacijos akademinėse studijose svarbą.
3. Išryškinti adaptacijos proceso organizavimą universitetinėse studijose.
4. Atskleisti užsienio studentų požiūrį į adaptacijos proceso organizavimą Vilniaus universitete.
5. Parengti rekomendacijas aukštosioms mokykloms dėl efektyvesnio užsienio studentų adaptacijos proceso organizavimo.

Tyrimo metodologija. Darbo problema tirama remiantis mokslinės literatūros šaltinių analize, kuri leido atskleisti analizuojamos problemos ištyrimo laipsnį, nusakyti nagrinėjamos temos aktualumą ir naujumą. Darbo tyrimui naudojami duomenų rinkimo metodai: dokumentų analizė, interviu, apklausa, kokybinis ir kiekybinis tyrimas.

Tyrimo metodika. Darbas rašomas naudojant mokslinės literatūros analizės, interviu bei anketinės apklausos metodus.

1. TARPKULTŪRINĖ ADAPTACIJA MOKYMO(SI) APLINKOJE

1.1. Adaptacijos samprata

Adaptacija yra universalus ir daugelio mokslų naudojamas terminas, tačiau jos prasmė priklauso nuo konteksto. Biologijoje tai susiję su rūšių prisitaikymu prie aplinkos, psichologijoje – su asmens gebėjimu prisitaikyti prie emocinių ir gyvenimo pokyčių, o sociologijoje ir socialiniuose moksluose – su žmonių prisitaikymu prie socialinių normų, kultūrų ir institucijų. Kiekvienas mokslas naudoja adaptacijos sąvoką, kad paaiškintų, kaip subjektai (organizmai, žmonės, sistemos) keičiasi ir tobulėja, kad išliktų arba pasiektų tam tikrą tikslą ar pusiausvyrą. Taip pat anot Leonavičiaus ir Matulionio (2002) priklausydama daugeliui konkrečių žinių sričių, adaptacijos sąvoka turi ir tam tikrą filosofinę prasmę – ji savo turiniu jungia gyvosios sistemos procesų sutvirtėjimo, stabilizacijos, progreso pokyčius.

Analizuojant įvairią mokslinę literatūrą pastebima, kad daugelis autorių adaptacijos sampratą aiškina skirtingai, tačiau pažymima, kad iš esmės adaptacijos sąvokai suteikiamas apibrėžtas turinys (žr. 1 lent.):

1 lentelė.

Adaptacijos sąvokos analizė

Terminas	Apibrėžimas	Autorius
Adaptacija	Adaptacija – organizmo sandaros ir funkcijų pasikeitimas pakitus aplinkai.	Psichologijos žodynas (1993)
Adaptacija	Adaptacija – viena iš unikalių gyvosios gamtos reiškinių, atspindinti augalijos ir gyvūnijos pasaulyje, todėl ir žmogus turi prisitaikyti gyventi ekosistemoje, dar turi prisitaikyti ir prie socialinių sąlygų.	E. Grinienė (1984)
Adaptacija	Adaptacija – žmogaus prisitaikymas prie kintančių sąlygų.	E. Petuškienė, R. Glinskienė (2008)
Adaptacija	Adaptacija – procesas, kuris apima valdymo ryšių pažinimą; doktrinų, kuriomis vadovaujamasi organizacijoje, suvokimas; mokymosi procesas, įsisąmoninimas to, kas yra svarbu organizacijai ar jos padaliniams.	B. P. Vesnin (1998)
Adaptacija	Adaptacija – organizmo prisitaikymas, t.y. jo sandaros ir funkcijų pasikeitimas, pasikeitus aplinkai.	V. Kučinskas (2000)
Adaptacija	Adaptacija – žmogaus prisitaikymas prie kintančių ar naujų socialinių, ekonominių, gamtinių gyvenimo sąlygų.	Tarptautinių žodžių žodynas (2001)
Adaptacija	Adaptacija – individo ir aplinkos sąveikos pusiausvyrą įveikiant prieštaravimus.	(Jovaiša, 2007)
Adaptacija	adaptacija – organizmo ar individo prisitaikymas prie aplinkos, sąlygų ar reikalavimų.	Dabartinės lietuvių kalbos žodynas (2011)
Adaptacija	Adaptacija – naujų sąvokų, naujos patirties įjungimas į turimas pažinimo struktūras (schemas) procesas.	Gage, Berliner (1994)
Adaptacija	Adaptacija – procesas, kuris apima valdymo ryšių pažinimą; doktrinų, kuriomis vadovaujamasi organizacijoje, suvokimas; mokymosi procesas, įsisąmoninimas to, kas yra svarbu organizacijai ar jos padaliniams.	Z. Kurutienė (2006)
Adaptacijos procesas	Adaptacijos procesas – tai procesas sudarantis sąlygas naujiems darbuotojams greičiau ir lengviau prisitaikyti organizacijoje.	A. Stankevičienė, L. Lobanova (2006)
Adaptacija	Adaptacija – tai individų prisitaikymas prie darbo vietos aplinkos ar sąlygų, reikalavimų. Tai procesas, kurio metu žmogus įgyja savybių, būtinų jo veiklai organizacijoje.	P. Jucevičienė (1996)
Individo adaptacija	Individo adaptacija traktuojama kaip individo prisitaikymą prie naujos darbo aplinkos, kaip jo įsijungimą į organizaciją.	R. Grigas (1982)

Lentelės tęsinys 9 puslapyje

Terminas	Apibrėžimas	Autorius
Adaptacija	Adaptaciją galima apibrėžti kaip asimiliacijos ir akomodacijos pusiausvyrą, kas reiškia subjekto ir objekto pasikeitimo pusiausvyrą.	A. Juodraitis (1999)
Adaptacija	Adaptacija - organizmo sugebėjimas prisitaikyti prie aplinkos sąlygų. Adaptacijos pagrindas – organizmo reakcija norint išsaugoti savo vidinės aplinkos pastovumą. Adaptacija nulemia normalų vystymąsi, optimalų darbingumą ir maksimalų organizmo gyvavimą, ilgaamžiškumą įvairiomis sąlygomis.	I. Leliūgienė (2003)
Socialinė adaptacija	Socialinė adaptacija – tai įsiliejimo į organizaciją laikotarpis, kol žmogus pasijunta visateisis ir patenkintas savo gyvenimu organizacijoje.	F.S. Butkus (2007)
Socialinė adaptacija	Socialinė adaptacija – suprantama kaip individo siekių, lūkesčių derinimą su jo galimybėmis ir su visuomenės lūkesčiais bei reikalavimais.	N. Kasatkina, T. Leončikas (2003)

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis įvairiais informacijos šaltiniais

Lentelėje pateikti apibrėžimai atskleidžia, kad adaptacija yra universalus reiškinys, būtinas tiek gyvoms būtybėms, tiek žmonėms, siekiant prisitaikyti prie besikeičiančių aplinkybių ir užtikrinti harmoningą sąveiką su aplinka. Biologiniame kontekste adaptacija apibūdinama kaip organizmo sandaros ir funkcijų pokyčiai, kurie leidžia išlaikyti vidinės aplinkos pastovumą, svarbų normaliam vystymuisi ir ilgaamžiškumui (Leliūgienė, 2003; Kučinskas, 2001). Šie pokyčiai rodo organizmo gebėjimą ne tik išgyventi, bet ir efektyviai funkcionuoti įvairiomis sąlygomis.

Socialiniuose moksluose adaptacija suprantama kaip individo prisitaikymas prie kintančių gyvenimo sąlygų, įskaitant socialinius, ekonominius ir kultūrinius aspektus (Grininė, 1984; Tarptautinių žodžių žodynas, 2000). Šiame kontekste adaptacija reiškia ne tik aplinkos sąlygų priėmimą, bet ir aktyvų siekį užmegzti pusiausvyrą tarp savo lūkesčių ir visuomenės reikalavimų (Kasatkina, 2003; Leončikas, 2003).

Organizaciniame lygmenyje adaptacija yra procesas, kuris padeda individui įsiliesti į naują darbo aplinką, perprasti organizacines vertybes ir įgyti būtinų savybių veiklai organizacijoje (Stankevičienė, 2006; Jucevičienė, 1996). Pabrėžiamas ryšių pažinimas, organizacinių doktrinų supratimas ir mokymosi procesas (Vesnina, 1998; Kurutienė, 2006).

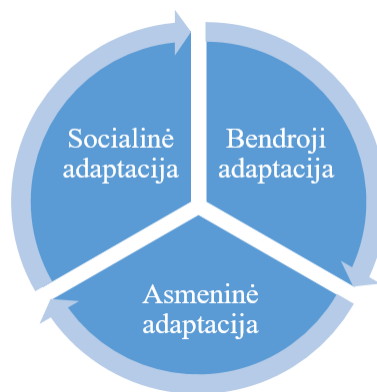
Apibendrinant, adaptacija yra sudėtingas ir daugiaprasmis procesas, atspindintis individo ir aplinkos sąveiką, įgyvendinamą per biologinį, socialinį ar organizacinį prisitaikymą. Ji yra esminė gyvybingumo, veiklos ir socialinės pusiausvyros palaikymo sąlyga.

Pastebėta, kad adaptacija skirtingų autorių apibrėžiama labai skirtingai, išskiriami įvairūs skiriamieji bruožai, tačiau kalbant bendrai, tai – sudėtingas ir daugiaprasmis procesas, atspindintis individo ir aplinkos sąveiką, įgyvendinamą per biologinį, socialinį ar organizacinį prisitaikymą. Ji yra esminė gyvybingumo, veiklos ir socialinės pusiausvyros palaikymo sąlyga.

Taip pat, anot Poderienės (2006), ji yra pripratimas arba prisitaikymas prie naujų sąlygų, kuris turi tris funkcinius lygius:

1. bendroji adaptacija – fizinės aplinkos suvokimas;
2. asmeninė adaptacija – asmens savęs suvokimas kaip priklausantį naujai grupei;
3. socialinė adaptacija – socialinių ryšių naujoje aplinkoje nusistovėjimas.

Visos trys minėtos adaptacijos rūšys yra tarpusavyje susijusios tam tikra prasme viena nuo kitos priklausomos (Stanaitienė, Zambavičienė, 2001) (žr. 1 pav.). Pasak šių autorių bendroji adaptacija suprantama kaip su fizine aplinka besiklostančių santykių sistema. Šios adaptacijos sėkmingumas, fizinės aplinkos požiūriu, yra susijęs su individo gyvenimu ir jo funkcijomis.

1 pav. Adaptacijos rūšių tarpusavio priklausomybė

Šaltinis: sudaryta autorės

Asmeninė adaptacija suvokiama kaip laisvė nuo vidinių konfliktų, kaip savo paties supratimo ir turimo patyrimo sutapimas. Dėl to asmeninė adaptacija charakterizuojama kaip savo paties suvokimas, kuris iš esmės nėra nutolęs ir nuo įsivaizduojamo savęs suvokimo. Jeigu šie savęs suvokimo lygmenys tam tikru mastu nesutampa, individas išgyvena konfliktą ir įtampą dėl nepakankamos adaptacijos. Pažymima, kad laisvė nuo vidinių konfliktų (kaip asmeninės adaptacijos požymis) turi būti suprantama kaip labai reliatyvi. Labiau vertėtų akcentuoti asmeninės adaptacijos teikiamą galimybę išspręsti ir įveikti vidinius konfliktus, kurie būdingi kiekvienam žmogui, todėl asmeniškai adaptuotiems asmenims tokie konfliktai nėra neišsprendžiama, ilgalaikė ir baigtinė būklė (Juodraitis, 1999).

Socialinė adaptacija apibūdinama kaip įėjimas į naują socialinę terpę, procesą, kuriame perimami ir įvaldomi nauji vaidmenys ir vertybės (Goffman, 2000). Anot E. Goffman'o, jau pats žmogaus pasirodymas viešumoje sukelia norą įgyti kuo daugiau informacijos, leidžiančios nustatyti, ko individas tikisi iš aplinkinių ir ko kiti gali tikėtis iš individo. Tik tada galima derinti, koreguoti savo elgesį. Norėdamas adaptuotis esamoje situacijoje ar net ją valdyti, individas privalo turėti pirminę informaciją bei mokėti elgtis tam tikrose situacijose. Kiekviena socialinė sąveika priklauso nuo konkrečių statusų pokyčių per tam tikrą laiką ir nuo įspūdžio, kurį individas padaro kitiems ar gauna iš jų (Goffman, 2000).

Sociologai, tiriantys socialinę adaptaciją, supranta ją kaip daugiafaktorinį reiškinį, determinuotą socialinių – ekonominių, demografinių, psichofiziologinių faktorių, kaip aktyvų individo prisitaikymą prie besikeičiančių aplinkos bei kintančių gyvenimo sąlygų (Bobrova, 2003; Leonavičius, 2002; Yu, 2010; Suryani, Hizwari, 2012). Adaptacija niekada nebūna absoliuti, nes žmogus visą gyvenimą sąveikauja, įsisavina naujas socialines erdves, keičia savo referentines grupes, pažiūras, vertybes. Dalis autorių įsitikinę, kad lemiamą vaidmenį žmogaus adaptacijoje prie besikeičiančios aplinkos sąlygų turi ne tiek individualūs asmenybės bruožai, kiek atrastos ir sukauptos mokslo žinios (ypač pažinimo vaidmuo, padedantis prisiderinti prie aplinkos), kūryba ir veikla (ypač – darbinė) (Dabkus, 2003).

Šiandien visuomenės gyvenimas neišivaizduojamas be požiūrio į save (Halder, 2002). Jo dėka visuomenėje įtvirtinamos ir tikslinamos įvairios sampratos, tarp jų ir adaptacijos. Mokslinėje literatūroje analizuojami skirtingų socialinių grupių požiūriai į įvairiausius visuomenėje vykstančius procesus. Viena iš tokių socialinių grupių yra studentai. Pastarieji, reikšdami savo požiūrį į studijas, kartu pateikia ir subjektyvų savo adaptacijos suvokimą, akcentuoja savo santykių su aplinka prasmingumą, vertina prisitaikymo prie pokyčių vidinį poreikį ir prasmę.

1.2. Studentų adaptacija universitetinėse studijose

Akademinių jaunimo gyvensenos bei studijų tradicijas pastaraisiais metais nagrinėjo dauguma tiek užsienio, tiek ir lietuvių mokslininkų. Susirūpinta ne tik socialiniu, akademiniu, bet ir dvasiniu studentų tobulėjimu (Tijūnėlienė at al, 2009). Kadangi adaptacija yra vienas iš pagrindinių veiksnių, kuris lemia studentų studijų kokybę ir pasiekimus, nemažai darbų yra skirta įvairiems studentų adaptacijos aukštojoje mokykloje klausimams ištirti.

Pasak L. Bobrovos (2003), studento studijų sėkmė, jo pasirengimo profesijai kokybė priklauso nuo jo adaptacijos aukštojoje mokykloje. Dažnai studentai turi persiorientuoti ir mokytis kitaip, negu buvo įpratę. Tenka prisitaikyti ne tik prie naujų mokymosi sąlygų, kontaktuoti su nauja aplinka, tačiau ir prisitaikyti prie dviejopo reguliavimo: iš išorės jauną žmogų reguliuoja tam tikra informacija (mokslo, technikos žinios), reikalavimai (taisyklės, normos, vertybės), pavyzdžiai, etalonai, stimuliaciniai mechanizmai (bausmės, paskatinimai), iš vidaus – motyvacijos, poreikiai, interesai, vertybės. Veikiant šiems reguliaciniams mechanizms, susikuria tokia vidinė elgesio programa, kuri įgalina jį pamažu adaptuotis prie naujos mikroaplinkos reikalavimų, o vėliau tapti aktyviu, kūrybingu aukštosios bendruomenės nariu. Tokios reguliuojamos sąveikos rezultatas tas, kad individas įgyja asmeninį ir socialinį statusą.

Įvairių mokslininkų (Bobrova, 2003; Leonavičius, 2002; Yu, 2010; Suryani, Hizwari, 2012) atliktų tyrimų rezultatai rodo, kad mokymosi sėkmė aukštojoje mokykloje priklauso ne tik nuo dėstytojų kompetencijos, studijų programos, bet ir nuo subjektyvių studento veiksnių (mokymosi tikslų, motyvų, interesų, poreikių, vertybių) ir gebėjimo pereiti nuo pažintinės veiklos prie profesinės specialisto veiklos.

Išskiriamos sąsajos tarp žmogaus adaptacijos ir gebėjimo spręsti problemas tai yra, kuo silpnesnis asmenybės potencialas, tuo mažesnis asmens pajėgumas spręsti kylančias problemas (A. Juodraitis, 2003). Netinkamai vykstant adaptacijos procesui, studentams sunkiau suvokti jiems keliamus edukacinės aplinkos reikalavimus, nesugebant prie jų prisitaikyti, nusiviliant savo profesijos pasirinkimu. Sėkminga studento adaptacija svarbi, norint pasiekti teigiamų mokymosi nuostatų ir gerų mokymosi rezultatų, kurie, neabejotinai susiję su gera savijauta studijų metu (L. Bobrova, 2003).

Kadangi šiuolaikiniame akademiname pasaulyje vis svarbesnę reikšmę turi prasidėjęs globalizacijos procesas, studentai renkasi universitetines studijas ne tik savo gimtinėje, bet ir užsienio šalyse, taip pat plėtojamos studentų ir dėstytojų tarptautinių mainų programos, tad nemaža dalis mokslininkų domisi studentų iš užsienio adaptacijos aukštojoje mokykloje klausimais (Yu, 2010; Suryani, Hizwari, 2012). Išskirtinis dėmesys skiriamas studentų iš svetur psichologinei adaptacijai (Smith, 2008). V. Keciorytė (2008), kalbėdama apie aukštojo mokslo principus, iškelia dėstytojų ir studentų bendradarbiavimo studijų procese reikšmę ir pabrėžia tiek dėstytojų, tiek studentų akademinės laisvės sampratą, leidžiančią studentui geriau jaustis aukštojoje mokykloje. Pradėję universitetines studijas, studentai drauge su dėstytojais turi atrasti bendrą gyvenimo ir veiklos kryptį, kuri iš vienos pusės atitiktų visuomenės, aukštosios mokyklos reikalavimus, o iš kitos – padėtų ugdyti individualias studento galimybes, studentai turi tapti universiteto bendruomenės nariais. Dažnai studijų sėkmė priklauso nuo to, kaip greitai ir sėkmingai studentas įsijungia į aukštosios mokyklos bendruomenės gyvenimą, kaip adaptuojasi universitete (V. Keciorytė, 2008).

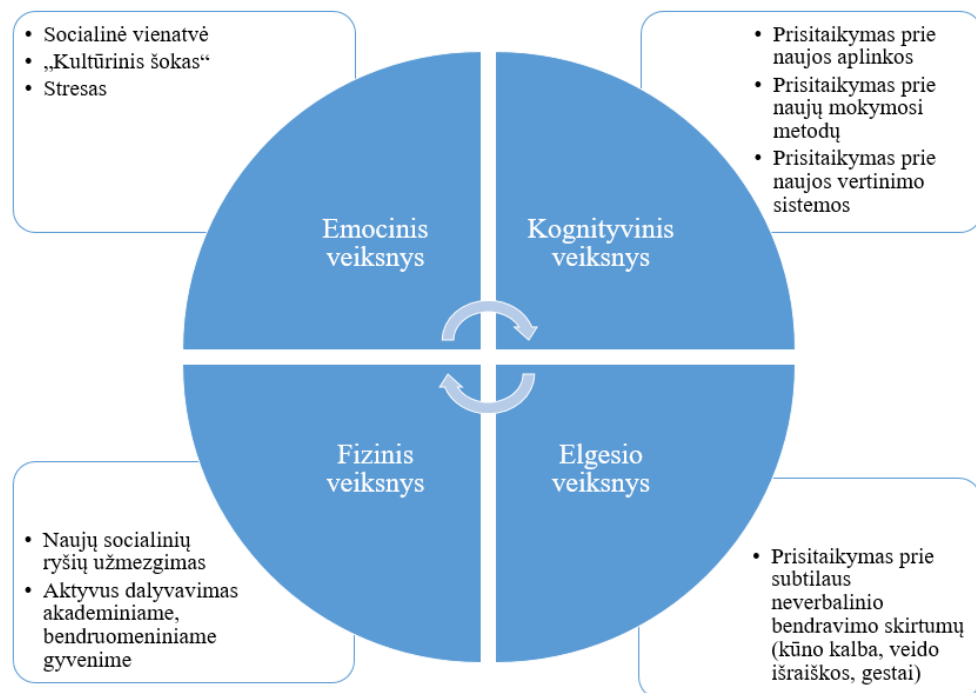
1.3. Užsienio studentų adaptacija universitetinėse studijose

Pasaulyje spartėjant globalizacijos procesui vis daugiau jaunimo renkasi studijas užsienyje. Tokį jų pasirinkimą lemia noras įgyti unikalią gyvenimišką bei akademinę patirtį. Y. Chen (2009) pateikia, kad studentų pasirinkimas studijuoti svetur dažnai yra nulemtas siekio aukštesnės švietimo kokybės. Daugelis jaunų žmonių siekia mokytis universitetuose, kurie garsėja stipria akademinė baze, inovatyviomis mokymo programomis ir pasauliniu pripažinimu. Pavyzdžiui, tokie universitetai, kaip Oksfordas ar Harvardas, ne tik suteikia aukšto lygio išsilavinimą, bet ir padidina jaunuolių galimybes darbo rinkoje (Y. Chen, 2009).

Svarbus vaidmuo jaunimo pasirinkime studijuoti užsienio aukštojoje mokykloje yra noras įgyti tarpkultūrinės patirties, kuri leistų plėsti akiratį, geriau suprasti pasaulį ir ugdyti tarptautinio bendradarbiavimo įgūdžius, kurie šiais laikais tampa itin svarbūs globalioje darbo rinkoje (Cushner et al., 2004). Taip pat studijos užsienyje yra daugiau nei tik mokslas – tai galimybė išbandyti save naujoje aplinkoje, susipažinti su vietiniais papročiais ir prisitaikyti prie naujų iššūkių. Ši patirtis ne tik praturtina jų gyvenimą, bet ir padeda tapti atviresniais, tolerantiškesniais bei kūrybiškesniais žmonėmis (Y. Chen, 2009).

Misra, Castillo (2004) išskiria dar vieną svarbų veiksnių – jauno žmogaus siekį asmeninės ūgties. Gyvenant užsienyje, jauni žmonės mokosi savarankiškumo, atsakomybės ir sprendimų priėmimo, o visa tai, anot autorių, prisideda prie asmeninio augimo.

Įvairūs autoriai pabrėžia, jog studentas nusprendęs studijuoti užsienyje, susiduria su stipresniu adaptaciniu periodu, kuris yra glaudžiai susijęs su jų akademiniais pasiekimais. Efektyvi adaptacija leidžia studentams ne tik geriau integruotis į priimančiosios šalies visuomenę, bet ir užtikrina jų sėkmingą savo mokymosi tikslų įgyvendinimą. (Ang et al., 2007; Ward et al., 1999; Yang et al., 2006). Literatūroje pabrėžiama, kad adaptacija apima emocinius, kognityvinius, elgesio bei fizinius veiksnius. Visi jie tarpusavyje susiję, o neįveikus kažkurio veiksnio sukeltų iššūkių adaptacija nebus teigiama (Ward et al., 2001) (žr. 2 pav.).

2 pav. Adaptacijos veiksnių tarpusavio ryšys

Šaltinis: sudaryta autorės

Emociniai veiksniai, tokie kaip socialinė vienatvė, „kultūrinis šokas“ ar stresas, dažnai mažina studentų gebėjimą įsitraukti į akademines veiklas. Pavyzdžiui, kalbos barjeras ir socialinės izoliacijos jausmas gali sumažinti studentų savivertę ir motyvaciją (Sawir et al. 2008). Alifuddin ir Widodo (2022) tyrimas parodė, kad svarbu, jog tarptautiniai studentai turėtų prieigą prie emocinės paramos sistemų, tokių kaip mentorystės programos, administracinė bei psichologinė pagalba, integracijos kursai, specialiosios studentų tarpusavio paramos grupės, kurios galėtų padėti jiems įveikti psichologinius sunkumus ir jaustis pasitikintiems savimi.

Kognityviniu lygmeniu prisitaikymas prie naujos švietimo sistemos ir akademinio standartų reikalauja lankstumo ir gebėjimo greitai mokytis naujų dalykų. Tarptautiniai studentai dažnai susiduria su kitokiais dėstymo metodais, skirtingais vertinimo standartais bei didesniu savarankiškumo poreikiu (Rienties et al., 2013). Tokie pokyčiai gali kelti iššūkių, tačiau tuo pačiu skatina studentus ugdyti svarbias akademines kompetencijas, tokias kaip kritinis mąstymas ir problemų sprendimo įgūdžiai.

Elgesio lygmeniu adaptacija taip pat apima gebėjimą užmegzti socialinius ryšius bei aktyviai dalyvauti akademinėje ir užklausinėje veikloje. Socialinių ryšių tinklas gali tapti ne tik emocinės paramos šaltiniu, bet ir paskatinti bendradarbiavimą mokymosi procese, dalijimąsi informacija bei patirtimi. Tyrimai rodo, kad studentai, kurie sugeba užmegzti draugystes su vietiniais studentais, dažniau patiria didesnę pasitenkinimą studijų procesu ir pasiekia geresnių akademinio rezultatų (Hendrickson et al., 2011).

Fiziniu lygmeniu adaptacija užsienio studentams yra susijusi ne tik su kasdieniais gyvenimo pokyčiais, bet ir su subtiliais neverbalinio bendravimo skirtumais, tokiais kaip kūno kalba, veido išraiškos, gestai. Kiekviena šalis turi savo unikalius socialinius kodus, kurie veikia mūsų bendravimo būdus ir tarpusavio santykius. Šiame etape, kai studentas pradeda geriau suprasti ir priimti šiuos skirtumus, įgyjamos vertingos tarpkultūrinės žinios, kurios padeda ne tik suvokti, kaip tam tikros kultūrinės normos veikia komunikaciją, bet ir kurti atitinkamas elgesio strategijas (Luo et al., 2021).

Tarptautiniai studentai - asmenys, turintys skirtingas politines pažiūras ir religinius įsitikinimus (Misra et al., 2004). Skirtingų kultūrų žmonės sau kelia nevienodus tikslus, kuriuos jiems suformuoja savitos kultūrinės normos (Brislin et al., 2006). Taip pat anot J. Harris ir kt. (2005) „iš užsienio atvykę studentai adaptacijos metu gali susidurti su įvairiais iššūkiais, prie kurių turi prisitaikyti, siekiant geriausių rezultatų“. Svarbiausi aspektai, reikalingi prisitaikymui prie naujos aplinkos yra: komunikacinė, kultūrinė ir socialinė adaptacija.

Viena iš pagrindinių iššūkių, su kuriuo susiduria visi užsienio studentai, yra komunikacinė adaptacija. Net jei studentas gerai moka kalbą, kuri reikalinga studijų metu (pvz., anglų kalbą), vietinės kalbos nemokėjimas gali apsunkinti kasdienę komunikaciją ir sukelti atskirties jausmą, kuomet studentas jaučiasi atskirtas nuo akademinės bendruomenės.

Kultūrinė adaptacija taip pat yra svarbus veiksnys. Studijuodami kitose šalyse, studentai dažnai susiduria su naujomis normomis, vertybėmis ir elgesio taisyklėmis. Skirtingos švietimo sistemos reikalavimai, gali būti neįprasti ir sukelti įtampą, kas gali turėti poveikį jų asmeniniam ir akademiniam tobulėjimui.

Socialinė adaptacija, apimanti santykius su kitais studentais bei vietine bendruomene, taip pat yra būtina sėkmingai studijų patirčiai. Vienišumo jausmas ir socialinė izoliacija gali trukdyti studijų procesui ir akademiniam pasiekimams.

Apibendrinant, tarptautinių studentų adaptacijos procesas yra neatsiejamas nuo jų akademinės sėkmės. Todėl itin svarbu, kad universitetai ir bendruomenės skirtų dėmesį šių studentų poreikiams: teiktų kalbos mokymosi galimybes, kurstų socialinę integraciją bei užtikrintų emocinės

paramos prieinamumą. Tik tokiu būdu galima sukurti palankią aplinką, kurioje tarptautiniai studentai ne tik jaustųsi priimti, bet ir galėtų sėkmingai siekti savo akademinių tikslų.

2. ADAPTACIJOS ORGANIZAVIMAS UNIVERSITETINĖSE STUDIJOSE

2.1. Adaptacijos organizavimo procesas

Organizavimas – tai procesas, kurio metu kuriama, sujungiama ir tvarkoma tam tikra sistema ar struktūra. Jis apima planavimą, sandaros formavimą ir funkcijų paskirstymą, siekiant užtikrinti veiklos efektyvumą. Kaip valdymo funkcija, organizavimas orientuojasi į dabartinės struktūros formavimą, kurios pagrindinis elementas yra žmogus (Martinkus, Stoškus, Beržinskienė, 2010).

Kadangi organizavimo esmė – visų organizacijos darbuotojų telkimas bendriems tikslams pasiekti, svarbu nustatyti uždavinius, funkcijas, atsakomybę bei pavaldumo ryšius. Organizavimo procesas struktūrizuoja darbą ir kuria padalinius, atsižvelgiant į organizacijos dydį, tikslus, technologijas ir personalą. Struktūrizuojant įvairius elementus, užtikrinamas planų įgyvendinimas ir tikslų pasiekimas. Nepriklausomai nuo veiklos pobūdžio ar lygio, kiekviena įstaiga privalo turėti aiškią organizacinę struktūrą.

Organizavimas gali būti suvokiamas įvairiais aspektais:

1. Kaip mokslas – tai žinių visuma apie kryptingos veiklos formavimo dėsningumus.
2. Kaip procesas – tai veiklos įsteigimas, paruošimas, derinimas, reglamentavimas ir sujungimas.
3. Kaip savybė – tai elementų vieningumas, pasižymintis tvarka, aiškiais tarpusavio ryšiais ir veiksmų sklandumu.

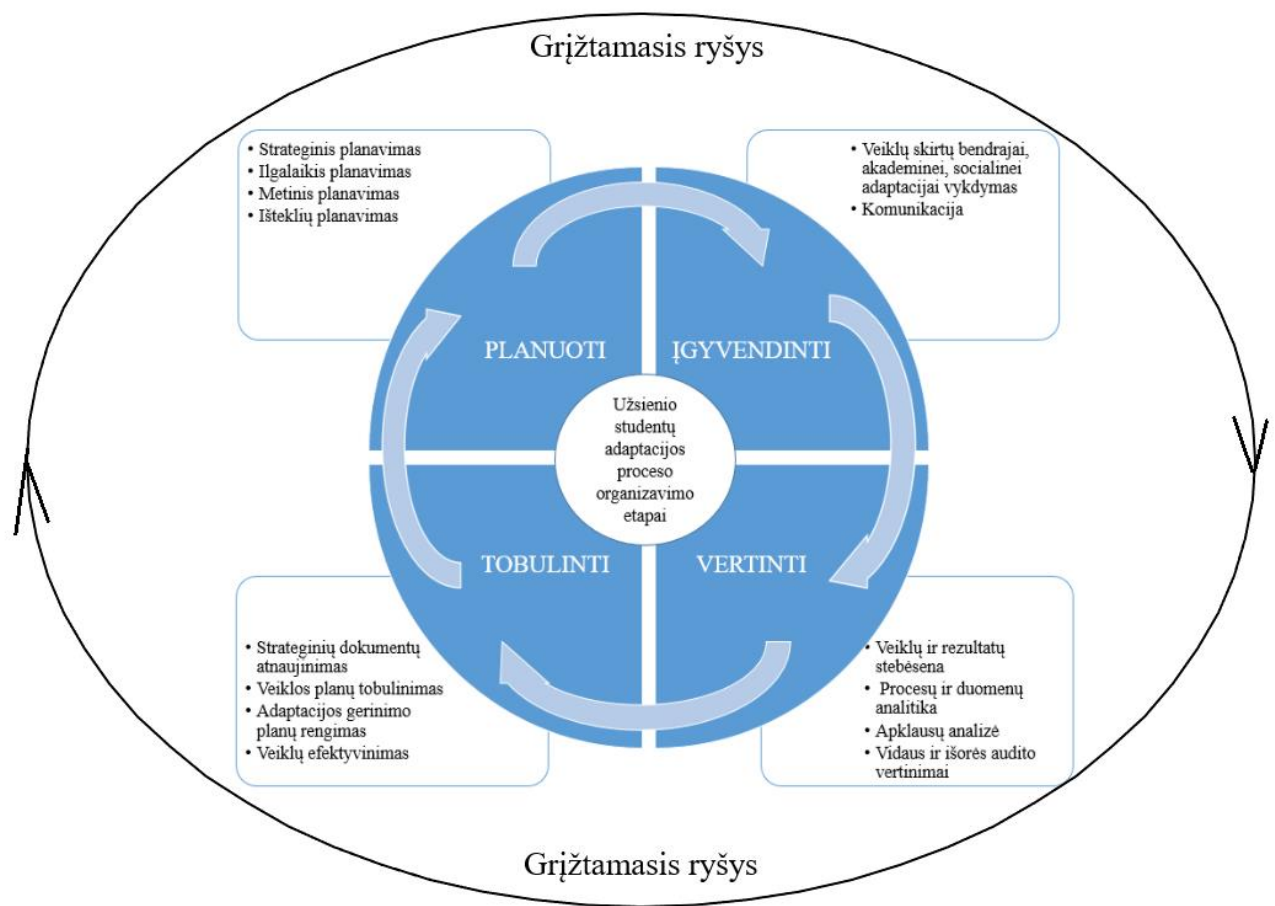
Organizavimas vadybos kontekste apima struktūros kūrimą ir palaikymą, siekiant efektyviai įgyvendinti numatytus tikslus. Tai apima veiklos detalizavimą, funkcijų paskirstymą, atsakomybės ribų nustatymą, išteklių paskirstymą ir terminų planavimą. Taip pat organizavimas apima teisių ir pareigų delegavimą darbuotojams ar padaliniams, kurie atsakingi už užduočių vykdymą.

Bet kuri įmonė ar švietimo įstaiga vykdo tam tikrą veiklą, kuri turi būti organizuota. Be tinkamo organizavimo neįmanoma užtikrinti sklandaus universiteto darbo ar akademinų studijų įgyvendinimo. (Martinkus, Stoškus, Beržinskienė, 2010).

Nagrinėjant adaptacijos proceso organizavimą, atsiskleidžia, jog universitetų administracija atlieka pagrindinį vaidmenį organizuojant ir koordinuojant adaptacijos procesus. Efektyvus adaptacijos organizavimas apima šiuos aspektus:

1. planavimą;
2. įgyvendinimą;
3. vertinimą;
4. tobulinimą.

Užsienio studentų adaptacijos proceso, kaip ir daugelių kitų procesų, organizavimas universitetuose grindžiamas PĮVT (angl. PDCA: Plan, Do, Check, Act / Adjust) modeliu, kuris padeda užtikrinti veiklų kokybės valdymą ir nuolatinį tobulinimą (Hayati et al., 2024). Šis modelis sudaro prielaidas sistemingam veiklų planavimui, įgyvendinimui, vertinimui ir tobulinimui, siekiant sklandžios užsienio studentų integracijos į akademinę ir socialinę aplinką (Maruyama T., 2016) (žr. 3 pav.).

3 pav. Užsienio studentų adaptacijos proceso organizavimo aspektai ir jų tarpusavio ryšys

Šaltinis: sudaryta autorės

Modelis leidžia organizuoti veiklų planavimo procesus, įskaitant naujų iniciatyvų, skirtų užsienio studentų adaptacijos stiprinimui, kūrimą. Tai apima strateginių ir trumpalaikių veiklų planavimą, periodinius stebėsenos procesus, vidaus kontrolės mechanizmus ir veiklos rizikų vertinimą. Be to, modelis užtikrina grįžamojo ryšio sistemą, kuri leidžia identifikuoti problemas ir tobulintinas sritis bei pasiūlyti veiksmingus sprendimus (Lodgaard. E. et al., 2013).

Adaptacijos proceso organizavimo kokybė glaudžiai susijusi su aiškių strateginių prioritetų nustatymu, tinkamų tikslų iškėlimu ir jų reikšmės bendruomenei įvardijimu. Universiteto strategija, apimanti misiją, viziją, vertybes ir veiklos principus, nurodo esminius tikslus, kurių siekia bendruomenė. Padaliniai, vadovaudamiesi šiais dokumentais, rengia metinius veiklos ir finansinius planus, kuriuose nustatomi konkretūs uždaviniai, planuojami ištekliai ir paskiriami atsakingi asmenys.

Įgyvendinimo etape suplanuotos veiklos atliekamos pagal nustatytus terminus ir išteklius, užtikrinant nuolatinę komunikaciją tarp akademinės ir neakademinės bendruomenės, socialinių partnerių ir studentų.

Vertinimo etape naudojami veiklos rodikliai leidžia įvertinti pasiektus rezultatus ir nustatyti tobulintinas sritis. Grįžamojo ryšio duomenys skelbiami ir aptariami su bendruomene, užtikrinant skaidrumą ir kokybės gerinimo tęstinumą.

Galutiniame etape veiklų rezultatai analizuojami skirtingais pjūviais – studijų, mokslo ir administracinių procesų. Sprendimai dėl kokybės gerinimo priimami remiantis faktais ir analize, o rekomendacijos įtraukiamos į tolesnius veiklos planus. Taip užtikrinamas veiklų nuoseklumas ir nuolatinis tobulėjimas (Hayati et al. (2024), Lodgaard. E. et al. (2013) Maruyama T. (2016).

Užsienio studentų adaptacijos procesas yra neatsiejama universiteto kokybės valdymo dalis. Efektyvus procesas remiasi planų įgyvendinimo stebėseną, identifikuotų problemų sprendimu ir išteklių valdymu. Universitetas nuolat vykdo tiek periodinius, tiek nuolatinius veiklos vertinimus, atsižvelgdamas į vidinių ir išorinių auditų rezultatus, studentų atsiliepimus bei kitus kokybės užtikrinimo duomenis. Toks požiūris leidžia efektyviai reaguoti į kylančius iššūkius ir gerinti užsienio studentų patirtį.

2.2. Priemonės užsienio studentų adaptacijos gerinimui

„Tarptautinių studentų adaptacija universitete yra sudėtingas procesas, kuriame susipina kultūriniai, socialiniai ir akademiniai aspektai“ (R. A. Smith et al., 2011). Mokslinėje literatūroje nurodoma, jog šis procesas turi būti kruopščiai organizuotas, siekiant užtikrinti, kad studentai, atvykę iš įvairių pasaulio šalių, ne tik jaustųsi priimti, bet ir galėtų produktyviai dalyvauti studijų veiklose. Universiteto administracija, studentų bendruomenė ir kitos suinteresuotosios šalys turi sukurti veiksmingas adaptacijos strategijas, kurios spręstų įvairias studentų poreikių sritis (R. A. Smith et al., 2011; S. Sumer, 2009; M. Hussain et al., 2019; T. M. Mokhothu et al., 2018; C. Nyland et al., 2013; R. Ammigan et al., 2018).

Pasak M. Hussain, H. Shein (2019) vienas pagrindinių iššūkių, su kuriais susiduria tarptautiniai studentai, yra kultūrinė adaptacija. Skirtingos šalys turi savitas normas, tradicijas ir socialinius lūkesčius, kurie gali būti nauji ir nepažįstami atvykusiems studentams (I. B. Buyanova, 2013). Šiame kontekste labai svarbu organizuoti kultūrinės integracijos renginius, tokius kaip tarpkultūrinės dirbtuvės, tarptautinių švenčių minėjimas ir kultūrinės mainų programos. Tokie renginiai padeda ne tik geriau suprasti priimančios šalies kultūrą, bet ir sudaro sąlygas vietiniams bei užsienio studentams kurti bendravimą grįstas draugystes.

Socialinė adaptacija yra dar viena svarbi tarptautinių studentų adaptacijos dalis. Dažnai atvykę studentai jaučiasi izoliuoti dėl kultūrinių ar bendravimo stiliaus skirtumų (I. Gonta et al., 2020). Siekiant to išvengti, universitetai turėtų skatinti studentų mentorystės programas, kuriose dalyvautų vietiniai studentai, galintys padėti naujokams orientuotis tiek kasdieniniame gyvenime, tiek universiteto veiklose. Taip pat svarbu įkurti tarptautinių studentų klubus ar bendruomenes, kurios suteiktų erdvę užsieniečiams dalintis patirtimi ir rasti bendraminčių (A. Merenkov et al., 2015; S. Sumer, 2009).

Kalbos barjeras yra vienas iš reikšmingiausių sunkumų, trukdančių studentams pilnavertiškai dalyvauti universiteto veiklose (Y. Zhou et al., 2008). Daugelis universitetų siūlo kalbos kursus tarptautiniams studentams, tačiau svarbu užtikrinti, kad šios galimybės būtų lengvai prieinamos ir pritaikytos skirtingiems kalbos mokėjimo lygiams. Be to, universitetai gali skatinti kalbų mainų programas, kuriose studentai mokytųsi vieni iš kitų, taip ne tik tobulindami savo kalbinius įgūdžius, bet ir stiprindami socialinius ryšius.

Kitas svarbus aspektas yra tarptautinių studentų akademinė adaptacija. Daugelis atvykstančiųjų susiduria su kitokiais mokymo metodais, vertinimo sistemomis ar didesniu savarankiško darbo poreikiu. Universitetai gali padėti studentams per specializuotus orientacinius seminarus, kuriuose būtų aiškinamos priimančiosios šalies akademinės normos ir reikalavimai. Taip pat svarbu, kad dėstytojai būtų pasirengę dirbti su kultūriškai įvairia grupe, įtraukdami lankstumo ir supratingumo elementus į savo mokymo stilių (I. Gonta et al., 2020).

Psichologinis palaikymas yra dar vienas tarptautinių studentų adaptacijos organizavimo aspektas. Daugelis studentų patiria stresą dėl socialinės izoliacijos, kultūrinio šoko ar akademinio iššūkių (R. Ammigan et al., 2018). Universiteto psichologinės pagalbos centrai turėtų

būti pasirengę teikti profesionalią pagalbą tarptautiniams studentams, o taip pat organizuoti grupinius užsiėmimus, kur studentai galėtų dalintis patirtimi ir rasti emocinį palaikymą.

Galiausiai, tarptautinių studentų adaptacijos procesas negali būti sėkmingas be glaudaus universiteto ir vietinės bendruomenės bendradarbiavimo (C. Nylamd et al., 2013). Bendruomenės iniciatyvos, tokios kaip savanoriška veikla, įtraukiančios ekskursijos ar kultūriniai renginiai, gali padėti studentams geriau suprasti priimančios šalies gyvenimą ir tradicijas. Taip pat svarbu užtikrinti, kad tarptautiniai studentai turėtų prieigą prie informacijos apie vietines paslaugas, tokias kaip sveikatos priežiūra, transportas ar teisinė pagalba (T. M. Mokhothu et al., 2018).

Apibendrinant, tarptautinių studentų adaptacijos universitete proceso organizavimas yra daugialypis uždavinys, reikalaujantis tiek strateginio planavimo, tiek nuolatinio dėmesio studentų poreikiams. Tik integruotos kultūrinės, socialinės, akademinės ir emocinės paramos strategijos gali užtikrinti, kad studentai jaustųsi priimti, saugūs ir pasirengę siekti savo tikslų. Universiteto bendruomenės, partnerių ir administracijos bendradarbiavimas yra raktas į šį procesą, sukuriantis tvirtą pagrindą ne tik tarptautinių studentų sėkmei, bet ir universiteto kultūrinei įvairovei bei tarptautiškumui.

3. UŽSIENIO STUDENTŲ ADAPTACIJOS PROCESO ORGANIZAVIMO TYRIMAS

3.1. Tyrimo metodologija

Šio magistro *darbo tikslas* yra atskleisti tarptautinės adaptacijos proceso organizavimą Vilniaus universitete.

Tyrimo objektas ir *generalinė tyrimo aibė*. Objektas - užsienio studentų adaptacijos proceso organizavimas. Jam atskleisti buvo apklausti Vilniaus universitete studijuojantys iš kitų šalių atvykę studentai.

Teorinis analizės metodas. Išanalizuota ir aprašyta mokslinė literatūra, mokslinės publikacijos, moksliniai tyrimai, kurie susiję su baigiamajame magistro darbe nagrinėjama tema.

Empirinis tyrimo metodas. Tyrimo tikslas – atskleisti, kaip yra organizuojama tarptautinių studentų adaptacija bei kokios priemonės, leistų palengvinti užsienio studentų adaptacinį laikotarpį. Šiam tikslui įgyvendinti buvo pasirinktas mišrus tyrimas, apimantis kokybinę bei kiekybinę tyrimo metodologijas. Mišraus tyrimo metodo tikslas nėra pakeisti kiekybinio ar kokybinio tyrimo metodologijas, bet išryškinti abiejų metodologijų stipriąsias puses, sumažinant jų silpnąsias puses (Creswell, 2003).

Kokybiniai tyrimo metodai (angl. *qualitative research techniques*) – tai tyrimo ir jo rezultatų pateikimo būdas, kuriame pagrindinis dėmesys skiriamas teorinės sociologijos, tradicinės filosofijos ir logikos kategorijų bei sąvokų naudojimui. Taip pat pasitelkiami istoriniai palyginimai, individuali stebėseną, apklausos, intuicija, oficialių ir asmeninių dokumentų analizė, publicistiniai bei meniniai teiginiai, o išvados ir rekomendacijos grindžiamos įvairiais argumentais (Tidikis, 2003). Kokybinis tyrimas buvo pasirinktas dėl teorinio darbo specifikos, tyrimo klausimo pobūdžio, nepakankamo analizuojamos problemos ištirtumo Lietuvos teoriniame kontekste, taip pat dėl poreikio pateikti detalų ir išsamų nagrinėjamo reiškinių vaizdą, užtikrinant analitinį, kritinį bei interpretacinį analizės pobūdį. Be to, tyrimo duomenys negali būti paversti skaitiniu formatu (Tidikis, 2003).

Pusiau standartizuotas ekspertinis interviu buvo pasirinktas kaip *duomenų rinkimo metodas*, atsižvelgiant į analizuojamos problemos specifiką ir respondentų kompetencijos poreikį nagrinėjamoje temoje. Interviu vyko su ekspertu, o jį sudarė 10 klausimų (žr. 1 priedą). Siekiant išsiaiškinti eksperto nuomonę analizuojamu klausimu, susitikimas įvyko nuotoliniu būdu, respondentui patogiu metu. Klausimai buvo suformuluoti atvirai ir, atsižvelgiant į pokalbio eigą, lanksčiai koreguojami, reaguojant į respondento mintis.

Interviu metu ekspertui pateikti 10 klausimų, į kuriuos buvo prašoma atsakyti plačiau, pateikiant kontekstą. Vadovaujantis Marshallo ir Rossmano kokybinio tyrimo klausimų tipologija (2006), klausimai buvo suskirstyti į grupes pagal jų pobūdį:

- Tiriamieji (angl. *exploratory*) – nustatantys probleminę situaciją,
- Aiškinamieji (angl. *explanatory*) – ieškantys probleminės situacijos priežasčių,
- Kritiniai (angl. *critical*) – reikalaujantys kritiško situacijos ar reiškinių vertinimo,
- Aprašomieji (angl. *descriptive*) – konstatuojantys tam tikrą nuomonę ar poziciją,
- Orientuoti į veiksmą (angl. *action-oriented*) – nukreipti į probleminės situacijos sprendimų siūlymą,
- Prognozuojantys (angl. *predictive*) – orientuoti į galimus situacijos pokyčius dėl kitų veiksmų įtakos.

Taip pat buvo pateikti klausimai, skirti analizuojamų sąvokų apibrėžimui. Interviu truko 30 minučių, jo metu vykęs pokalbis buvo įrašytas diktofonu, o duomenų turinio analizė įvykdyta pasirinkus *duomenų analizės metodus*.

Kiekybinis tyrimo metodas, pasak Valackienės (2004), suprantamas kaip logiška ir nuosekli metodologinių, metodinių bei techninių procedūrų sistema, kurios tikslas – gauti patikimus duomenis apie analizuojamą reiškinį, procesą ar situaciją. Šiame tyrime buvo taikomas anketinės apklausos metodas – nebrangus ir efektyvus būdas surinkti duomenis iš didelio žmonių skaičiaus. Šis metodas užtikrina respondentų atsakymų konfidencialumą, o surinkti duomenys greitai apibendrinami bei įvertinami. Siekiant užtikrinti duomenų reprezentatyvumą ir patikimumą, buvo nustatyta reprezentatyvi imtis, sudaryta atsitiktinės atrankos principu.

Anketa buvo sudaryta remiantis kokybinio tyrimo metu gautais rezultatais. Eksperto atsakymai padėjo formuluoti klausimus (2 priedas), o anketos duomenys leido apibendrinti tiek teorines, tiek praktines išvadas. Pasak Paulauskaitės (1996), kiekybiniam metodui būdinga išoriniams reiškiniams būdingų požymių ieškojimas ir jų matavimas, todėl šis metodas tinkamas ryšiams ir tendencijoms populiacijoje analizuoti.

Taikant anketinę apklausą ir išsiaiškinus studentų asmeninę patirtį, buvo įvertinta adaptacijos proceso organizavimo Vilniaus universitete sėkmė. Remiantis gautais rezultatais, parengtos pagrįstos rekomendacijos šiam procesui tobulinti. Rezultatai buvo apibendrinti, pateiktos išvados bei pasiūlytos tolesnės rekomendacijos.

Sudarant klausimyną, psichologinės sąlygos nebuvo įtrauktos, nes jos didžiąja dalimi priklauso nuo individualių savybių ir todėl nėra šio tyrimo objekto dalis. Tyrime dalyvavę respondentai buvo antro kurso studentai atvykę studijuoti iš užsienio. Šio kurso studentai pasirinkti tikslingai, nes šie studentai jau yra praleidę pakankamai laiko universiteto aplinkoje, kad galėtų įvertinti savo adaptacijos procesą, tačiau jų patirtys vis dar yra gana šviežios ir aiškiai atpažįstamos. Tuo tarpu pirmajame kurse studentai gali dar tik pradėti adaptuotis, todėl jų atsakymai gali būti labiau susiję su pirminiais įspūdžiais, o vyresnių kursų studentai gali nebeprejšiminti detalių arba jų patirtis gali būti paveikta jau susiformavusios rutinos.

Studentams buvo pateiktas klausimynas (priedas Nr. 2), sudarytas iš 7 klausimų. Vienas iš jų (4 klausimas) apėmė 19 teiginių, suformuluotų ekspertų apklausos pagrindu. Šie teiginiai buvo suskirstyti pagal adaptacijos tipus: 6 teiginiai bendrosios adaptacijos, 7 – socialinės, o 6 – asmeninės adaptacijos vertinimui.

Klausimyną sudarė dvi dalys:

1. Demografiniai duomenys (1-3 klausimai).
2. Klausimai, skirti studentų adaptacijos vertinimui (4-7 klausimai).

Tyrimas buvo vykdomas 2024 m. lapkričio - gruodžio mėnesiais, klausimyną patalpinus internetinėje platformoje www.manoapklausa.lt. Apklausos pradžioje respondentai buvo informuoti apie tyrimo tikslą ir garantuotas anonimiškumas, taip užtikrinant, kad apklausa neturės jokios įtakos jų studijoms ar asmeniniam gyvenimui. Dėl to tyrimas atitiko etikos bei konfidencialumo principus.

Svarbu pažymėti, kad internetinių apklausų pagrindinis trūkumas yra atsakymų tvarkos ir užpildymo išsamumo kontrolės stoka, dėl ko gali atsirasti paklaidos. Analizei buvo atrinkti tik tie klausimynai, kuriuose nebuvo paklaidų.

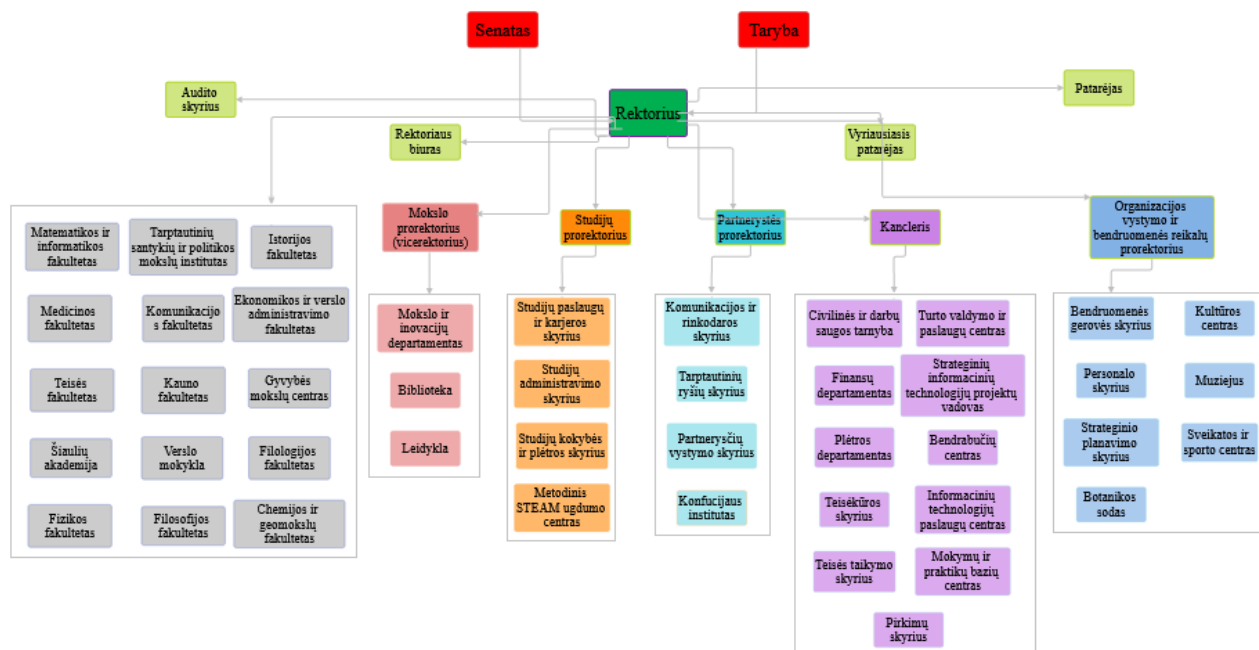
Duomenų analizė buvo atlikta naudojant statistinės analizės programą SPSS (angl. *Statistical Package for Social Science*).

3.2. Adaptacijos organizavimo procesas Vilniaus universitete

Siekiant išanalizuoti studentų adaptacijos proceso organizavimo ypatumus, atliktas Vilniaus universiteto darbuotojo, susijusio su šio proceso organizavimu, interviu. Laikantis konfidencialumo jo tapatybė bus žymima X.

Interviu pradėjome aptardami adaptacijos svarbą ir iššūkius su kuriais susiduria į Lietuvą atvykę studentai iš užsienio. Ekspertas išskyrė, jog didžiausias iššūkis – kardinalus aplinkos pokytis. Užsienio studentai atvykę į svečią šalį susiduria ne tik su akademinės aplinkos pasikeitimu, tačiau ir su nauja kultūrine, socialine bei kasdiene aplinka, kuri reikalauja greito prisitaikymo. Jie privalo perprasti vietos tradicijas, socialines normas, išmokyti naudotis vietos paslaugomis ir spręsti praktinius klausimus, susijusius su apgyvendinimu. Šie pokyčiai dažnai sukelia stresą ir nesaugumo jausmą, ypač kai trūksta artimųjų palaikymo ar kalbos įgūdžių, kurie padėtų lengviau įsilieti į naują bendruomenę. Todėl labai svarbu, jog universitetas užtikrintų visapusišką paramą užsienio studentams, padedančią įveikti šiuos iššūkius. Tai apima informacijos teikimą, kalbos mokymosi galimybes, mentorystės programas ir socialinių bei kultūrinių renginių organizavimą, kurie padeda studentams geriau suprasti vietos aplinką ir bendruomenę. Tinkamai sukurta paramos sistema skatina ne tik studentų gerovę, bet ir jų aktyvų įsitraukimą į universiteto gyvenimą bei sėkmingą adaptaciją.

Kadangi adaptacija, anot eksperto, yra kertinis procesas, lemiantis ne tik studento gerą savijautą bendruomenėje bei kasdieniniame gyvenime, bet ir svarbus veiksnys jo akademinuose pasiekimuose, adaptacijos organizavimo procesas užima svarbų vaidmenį universiteto strategijoje. Tai – daugialypis procesas, kuris apima visus universiteto valdymo lygius (universiteto valdymo organas remiasi išplėtotą hierarchine sistema) (žr. 4 pav.). Kiekvienas lygis atlieka specifines funkcijas.

4 pav. Vilniaus universiteto valdymo struktūra

Sėkmingos adaptacijos organizavimas prasideda jau aukščiausiuose universiteto valdymo lygiuose – Senate ir Taryboje. Taryba yra atsakinga už universiteto strateginius sprendimus, kurie apima ir užsienio studentų adaptaciją. Ji nustato bendrąsias ir prioritetines kryptis tarptautinių studentų įtraukimo, kultūrinės įvairovės ir tarptautinio bendradarbiavimo plėtros srityse. Taryba skiria lėšas, patvirtina ilgalaikes strategijas ir skatina universitetą pritraukti tarptautinius

studentus bei siekia užtikrinti jiems palankias studijų sąlygas. Tuo tarpu *Senatas* prižiūri akademinius ir studijų klausimus, todėl jis yra svarbus formuojant užsienio studentų adaptacijos procesą moksliniame ir akademiniame lygmenyje. Senatas priima sprendimus dėl užsienio studentų įtraukties į studijų programas, akademinės paramos teikimo, kvalifikacijos pripažinimo ir kitų akademinių aspektų.

Rektorius, kaip universiteto vadovas, atsakingas už visos universiteto veiklos koordinavimą. Jis priima sprendimus dėl užsienio studentų integracijos, bendradarbiauja su tarptautinėmis institucijomis bei užtikrina, kad universiteto infrastruktūra ir administracija būtų pasirengusi teikti pagalbą užsienio studentams. *Prorektorai* yra atsakingi už tarptautinius santykius, koordinuoja specifinius projektus ir programas, skirtas užsienio studentams. *Kanceleris*, kaip administracinės pagalbos teikėjas, užtikrina, kad administracija būtų pasirengusi teikti praktinę pagalbą (registracija, apgyvendinimas, finansinė pagalba).

Fakultetų dekanai ir studijų padaliniai užtikrina, kad užsienio studentų adaptacija būtų įgyvendinama vietos lygiu. Jie rengia programas, kurios padeda studentams prisitaikyti tiek akademiniame, tiek socialiniame gyvenime. Dekanai organizuoja kalbos kursus, mentorių programas. Fakultetų ir padalinių darbuotojai, ypač *užsienio studentų koordinatoriai*, teikia kasdienę pagalbą ir informaciją, kad užsienio studentai galėtų susidoroti su praktiniais ir organizaciniais iššūkiais.

Studentų atstovybė organizuoja kultūrinius renginius, socialines veiklas, keliones, kurios padeda užsienio studentams susipažinti su vietine kultūra ir universitetu. Taip pat yra pagrindinis ryšys tarp užsienio studentų ir universiteto administracijos, teikiant pagalbą sprendžiant kasdienes iššūkius. Be to, studentų organizacijos veikia kaip mentoriai, padedantys užsienio studentams užmegzti ryšius su kitais studentais, dalyvauti universiteto gyvenime ir prisidėti prie universiteto bendruomenės kūrimo.

Taigi užsienio studentų adaptacija universitete organizuojama per strateginius sprendimus, administracinę pagalbą, akademinę integraciją ir socialinę įtrauktį. Taryba nustato strategines kryptis, skiria finansavimą ir užtikrina palankias sąlygas tarptautiniams studentams, o Senatas sprendžia akademinius klausimus, tokius kaip studijų programos ir akademinė parama. Vadovybė (rektorius, prorektorai, kanceleris) koordinuoja adaptacijos procesus, rūpinasi infrastruktūra ir bendradarbiauja su tarptautinėmis institucijomis. Fakultetai ir padaliniai rengia programas, teikia kasdienę pagalbą bei organizuoja kalbos kursus ir mentorystės veiklas. Studentų atstovybė per kultūrinius renginius ir mentorystę padeda užsienio studentams integruotis į universiteto bendruomenę ir vietinę kultūrą. Visam šiam procesui suvaldyti ir pasiekti gerų rezultatų yra suburtos kelios darbo grupės, kurios specializuojasi šioje srityje, tik yra atsakingos už skirtingas funkcijas (naujų priemonių iniciavimą, skirtingus Universiteto veiklų planavimo lygius (nuo ilgalaikių strateginio lygmens planavimo dokumentų rengimo iki trumpalaikio individualių darbuotojų veiklų planavimo); periodinius stebėsenos procesus, vidaus kontrolę ir veiklos rizikų vertinimą; grįžtamojo ryšio užtikrinimą, problemų ir tobulintinų sričių identifikavimą bei analizę; nepertraukiamą veiklos tobulinimą).

Toliau pokalbio metu buvo aptartos šiuo metu taikomos priemonės, kurios padeda pirmakursiams iš užsienio lengviau įsilieti į akademinę bendruomenę ir greičiau adaptuotis naujoje aplinkoje. Pirmiausia tarptautiniams studentams yra sukurtas specialus gidas „Welcome Guide for Newcomers“. Šis elektroninis gidas suteikia daug naudingos informacijos ką tik įstojusiems ir norintiems sužinoti daugiau apie Vilniaus universitetą, akademinę bendruomenę bei švietimo sistemą Lietuvoje. Taip pat yra pateikti aktualiausi klausimai kylantys iš užsienio atvykusiems bei

atsakymai į juos. Pateikti kontaktiniai duomenys, kur studentas galėtų kreiptis, jei iškilo daugiau specifinių klausimų ar reikalinga pagalba.

Taip pat prieš prasidedant studijoms, visi pirmakursiai yra kviečiami į stovyklas, kurias organizuoja kiekvienas fakultetas atskirai. Jų metu būsimi studentai susipažįsta su savo bendrakursiais, neoficialioje aplinkoje bendrauja su vyresniais studentais. Kaip teigia universiteto atstovas, tai unikali patirtis, kuri leidžia užsienio studentams lengviau ir paprasčiau įsilieti į bendruomenę.

Tarptautinių ryšių skyrius pirmąją rugsėjo savaitę organizuoja orientacinę savaitę, kurios metu tarptautiniai studentai susipažįsta su miestu, universitetu bei jo fakultetais, susitinka su kuratoriais, dalyvauja įvairiuose šios savaitės siūlomuose renginiuose. Taip pat gauna informacijos apie įvairias papildomas veiklas, kurias vykdo VU Kultūros centras. Kiekvienais metais į šio centro kuruojamus meno kolektyvus priimama naujų narių, studijuojančių pagal tarptautinių studijų bakalauro ir magistro programas. Folkloro ansamblis yra viena iš populiariesnių meninių veiklų, kurią pastaruoju metu renkasi VU užsienio studentai. Meno kolektyvuose susidarius didesnei užsieniečių grupei, organizuojamos atskiros įvadinės edukacijos anglų kalba, kuriose mokymosi ir kūrybinis procesas yra pritaikytas naujokams. Tačiau atstovas X pastebi, kad užsienio studentus labiau motyvuoja ta veikla, kurioje dalyvauja ir lietuvių studentai. Taip pat bendruomenę telkiantys renginiai vyksta dvejomis kalbomis – lietuvių ir anglų.

Universitete teikiama mentorystės platforma. Šioje platformoje susibūrę vyresni studentai bei dėstytojai konsultuoja anglų kalba užsienio studentus jais rūpimais klausimais. Taip pat visa svarbi informacija universiteto ar fakultetų tinklalapiuose teikiamos dviem ir daugiau užsienio kalbų. VU intraneto puslapyje anglų kalba pateikiama pagrindinė informacija apie studijas, „Erasmus“ programas, Bibliotekos paslaugas, mokslo ir verslo bendradarbiavimą, universiteto darbuotojų naudojamas informacinės sistemas, kitas paslaugas (pavyzdžiui, dokumentų valdymą, psichologinę pagalbą), lygias galimybes (pavyzdžiui, „Pasitikėjimo liniją“, seminarus, paslaugas negalią turintiems studentams, užsienio studentams). Taip pat yra pristatomos, atsižvelgiant į įvykius pasaulyje, universitete vykdomos iniciatyvos, pavyzdžiui, „Parama Ukrainai“. Pritaikytos IT sistemos, tokios kaip: e. tapatybių valdymo sistema, eStudentas, virtuali mokymosi aplinka ir pan., jog būtų prieinamos anglų kalba.

Universiteto atstovas, taip pat papasakojo, jog universitete vyksta akademinės konsultacijos. Šios konsultacijos vyksta per 4 pagrindines konsultacijų platformas (el. laiškai, skambučiai, gyvos konsultacijos bei konsultacijos bendravimo programėle) anglų ir rusų kalbomis. 2023-2024 mokslo metais tokių konsultacijų užsienio studentams buvo suteikta daugiau nei 15000 (į šį skaičių neįtraukiant konsultacijas, kurios vyksta socialiniuose tinkluose, kadangi apie tai informacija nebuvo rinkta). Konsultacijų metu jiems teikiama pagalba priėmimo, studijų proceso, bendrų studijų ir vertinimo tvarkos principų, finansinės paramos, praktikos ir kt. klausimais.

Užsienio studentams siūlomi nemokami lietuvių kalbos kursai. Manoma, jog tai turėtų reikšmingai prisidėti prie integracijos lietuvių bendruomenėje, kadangi tai padeda lengviau užmegzti ryšius su kitais studentais ir aplinkiniais žmonėmis, suteikia galimybę geriau suprasti šalies kultūrą. Be to, praktinės kalbos žinios palengvina bendravimą su vietos institucijomis, apsipirkimą ar naudojimąsi viešosiomis paslaugomis, kas yra neatsiejama studento Lietuvoje kasdienybė.

Taip pat Vilniaus universitete veikia bendruomenės psichologų sutelktos studentų palaikymo grupės, o patys psichologai teikia paslaugas anglų, rusų ir ukrainiečių kalbomis. Dėstytojams ir administracijos darbuotojams vedami mokymai, kurie padeda atpažinti studentus,

kurie patiria emocinės sveikatos sunkumus bei tobulina komunikacijos su sunkumus patiriančiais asmenimis kompetencijas.

Finansinius sunkumus patiriantiems užsienio studentams siūloma socialinė finansinė parama (dalinis arba visiškai studijų mokesčio kompensavimas, nemokamas apgyvendinimas universiteto bendrabutyje). Taip pat studentai, atvykę iš Ukrainos, yra atleisti nuo studijų mokesčio, įmokų už gyvenimą bendrabutyje bei kiekvieną mėnesį gauna LDK stipendijas (300 eu/mėn.). Ypatingų gabumų studentai iš Rytų Europos yra iš dalies arba visiškai atleisti nuo studijų įmokų bei gauna skatinamąsias stipendijas.

Atkreipiant dėmesį į diskriminacijos atvejus pradėta #AtvirasVU komunikacinė kampanija socialinėje medijoje. Jos metu VU bendruomenė yra supažindinama su universitete studijuojančiais užsienio studentais, studentais su negalia, atkreiptas dėmesys į kitus socialiai svarbius klausimus.

Du kartus per metus vyksta apklausos, kurių metu vertinama studijų kokybė, studentų pasitenkinimo studijomis lygis, kiti rikšmingi klausimai, kaip ir adaptacijos sėkmė. Universiteto atstovas pabrėžė, kad užsienio studentų apklausos reikšmingai prisideda prie jų adaptacijos proceso gerinimo. Jos leidžia universiteto administracijai suprasti konkrečius studentų poreikius ir patiriamus iššūkius, pavyzdžiui, kalbos barjerus, kultūrinės adaptacijos sunkumus ar akademinis iššūkius. Apklausų rezultatai padeda įvertinti taikomų adaptacijos priemonių efektyvumą ir identifikuoti sritis, kurias reikia tobulinti, pavyzdžiui, didinant administracinės paramos prieinamumą ar pritaikant studijų programas. Surinkta informacija naudojama kuriant naujas iniciatyvas, tokias kaip papildomi kultūriniai renginiai, personalizuota mentorystė ar specializuoti paramos mechanizmai. Reguliarūs tyrimai skatina užsienio studentus jaustis išgirstais, stiprina jų pasitikėjimą universiteto bendruomene ir motyvuoja aktyviai dalyvauti jos gyvenime.

Remiantis Poderiene (2006), sėkmingai adaptacijai užtikrinti priemonės, užtikrinančios sklandžią integraciją naujoje aplinkoje, turi pasiekti visus tris funkcinis lygius: bendrąją, asmeninę ir socialinę adaptaciją.

Po įvykusio interviu, visos paminėtos priemonės buvo analizuojamos siekiant išsiaiškinti, ar visi adaptaciniai lygiai yra užtikrinami (žr. 2. lent.).

2 lentelė.

Universitete taikomų priemonių skirstymas

Adaptacinis funkcinis lygmuo	Priemonės
Bendrasis	1. Leidžiamas internetinis gidas „Welcome Guide for Newcomers“ 2. Organizuojama orientacinė savaitė. 3. Organizuojama įvadinė diena. 4. Paskaitos, kuriose dalyvauja užsienio studentai, vyksta anglų kalba. 5. Pritaikomos IT priemonės. 6. VU internetiniame puslapyje aktuali informacija pateikiama dvejomis kalbomis – lietuvių ir anglų. 7. Siūlomi lietuvių kalbos kursai. 8. Vykdomos periodinės apklausos.
Asmeninis	1. Organizuojama psichologų pagalba. 2. Vykdoma mentorystės programa. 3. Vykdomos akademinės konsultacijos. 4. Finansinė parama. 5. Siūloma apgyvendinimo pagalba.

Lentelės tęsinys 25 puslapyje

2 lentelės tęsinys

Adaptacinis funkcinis lygmuo	Priemonės
Asmeninis	6. Universiteto padaliniuose organizuojama užsienio studentų koordinatorių pagalba. 7. Pokalbiai su bendrakursiais ir vyresniais studentais neoficialioje aplinkoje.
Socialinis	1. Organizuojama pirmakursių stovykla. 2. Vykdoma #AtvirasVU komunikacinė kampanija socialinėje medijoje. 3. VU Kultūros centre vykdomos įvairios kultūrinės ir meninės veiklos. 4. Organizuojami bendruomenės renginiai. 5. Organizuojamos bendruomenės išvykos. 6. Vykdomos įvairios iniciatyvos, kaip pvz., „Parama Ukrainai“. 7. Siūlomos nemokamos paslaugos, kaip pvz., lankymasis universiteto sporto salėje asmeninėms reikmėms.

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis interviu duomenimis

Aptariant visas priemones, ekspertas išskiria, jog veiksmingiausios iš jų yra – mentorystė, orientacinė (susipažinimo) programa bei bendruomeniniai/kultūriniai renginiai. Interviu dalyvis pabrėžia, jog mentorystė, ypatingai vyresnių studentų, kurie jau yra „perėję“ adaptaciją, yra veiksmingiausia priemonė, nes atvykęs iš užsienio studentas gauna asmeninę pagalbą, leidžiančią greitai išspręsti praktinius klausimus, taip pat mentoriai tampa pirmąja atrama, su kuria studentai gali pasidalinti savo rūpesčiais ir gauti moralinį palaikymą. Mentorai dažnai supažindina studentus su kitais vietiniais ar užsienio studentais, paskatina atvykusius dalyvauti bendruomeniniuose ir kultūriniuose renginiuose ar veiklose, kas pagreitina studentų įsiliejimą į bendruomenės gyvenimą. O orientaciniai renginiai, vykstantys pirmosiomis studijų dienomis, suteikia užsienio studentams svarbiausią informaciją apie universitetą, akademinis reikalavimus, todėl jie nuo pat pradžių jaučiasi labiau užtikrinti ir pasirengę studijų procesui. Šių priemonių derinimas užtikrina holistinę adaptacijos palaikymą, apimančią tiek bendruosius, tiek asmeninius ir socialinius studentų poreikius.

Vis dėl to korespondentas paatviravo, jog šioje srityje vis dar trūksta dėstytojų įsitraukimo.

Interviu universiteto atstovas baigė mintimi: „Vilniaus universitete kasmet didėja užsienio studentų skaičius - vertinant šią tendenciją universitetas ir toliau stengsis puoselėti kuo glaudesnę užsienio studentų integraciją į VU bendruomenę. Šiam tikslui pasiekti tęsime veiklą skirtą ugdyti bendruomenės narių atvirumą kultūrinei (kalbos, religijos, tautinės tapatybės, rasės ir pan.) įvairovei, užtikrinsime informacijos pateikimą studentams ne tik lietuvių, bet ir anglių kalba, užtikrinsime galimybes užsienio studentams kuo plačiau naudotis VU teikiamomis saviraiškos ir pagalbos paslaugomis. Taip pat toliau vystysime ir plėšime užsienio studentų mentorystės idėją“. Taigi universitete sėkminga užsienio studentų adaptacija ir toliau lieka viena iš svarbiausių procesų.

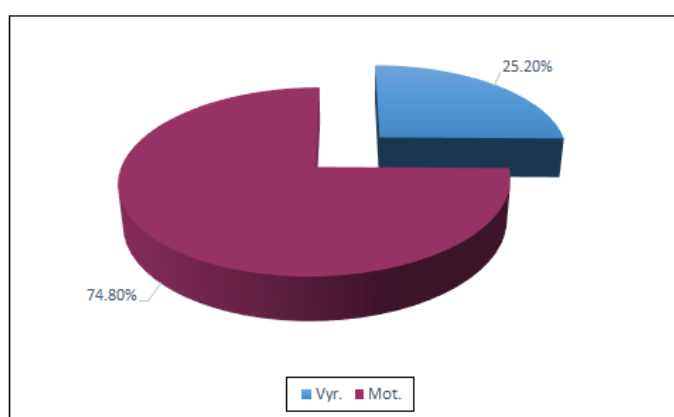
3.3. Užsienio studentų požiūris į adaptacijos organizavimą universitete

2024-2025 mokslo metais universitete aktyviai pilnose bakalauro bei magistro studijose studijuoja 2581 studentas iš užsienio, iš jų – 348 studijuoja antrame kurse. Šiame kurse besimokantys studentai yra net iš 51 skirtingų šalių, priklausančių įvairiems pasaulio žemynams: Europai, Azijai, Afrikai ir Šiaurės Amerikai. Daugiausia šiame kurse studijuojančių studentų 2024 metais yra atvykę iš Ukrainos (106) ir Vokietijos (52). Trečioje vietoje yra Indija (37), toliau – Azerbaidžanas (17), Pakistano Islamo Respublika (17), Turkija (11), Baltarusija (9) ir Nigerija (9). Dešimtuką baigia Suomija (7) ir Marokas (6).

Tiriant užsienio studentų adaptaciją, pasirinkta apklausti 2 kurso studentus, nes jie jau turi pakankamai patirties ir gali geriau įvertinti savo prisitaikymo procesą. Šie studentai paprastai jau yra susipažinę su akademine aplinka ir socialiniais aspektais, todėl jų išvalgos apie adaptaciją yra stabilesnės ir nuoseklesnės. Jie taip pat dažnai būna aktyvūs universiteto gyvenime ir gali pateikti vertingų duomenų apie socialinę integraciją ir akademinę pažangą. Tokių studentų atsakymai suteikia geresnį ilgalaikį požiūrį į adaptacijos procesą.

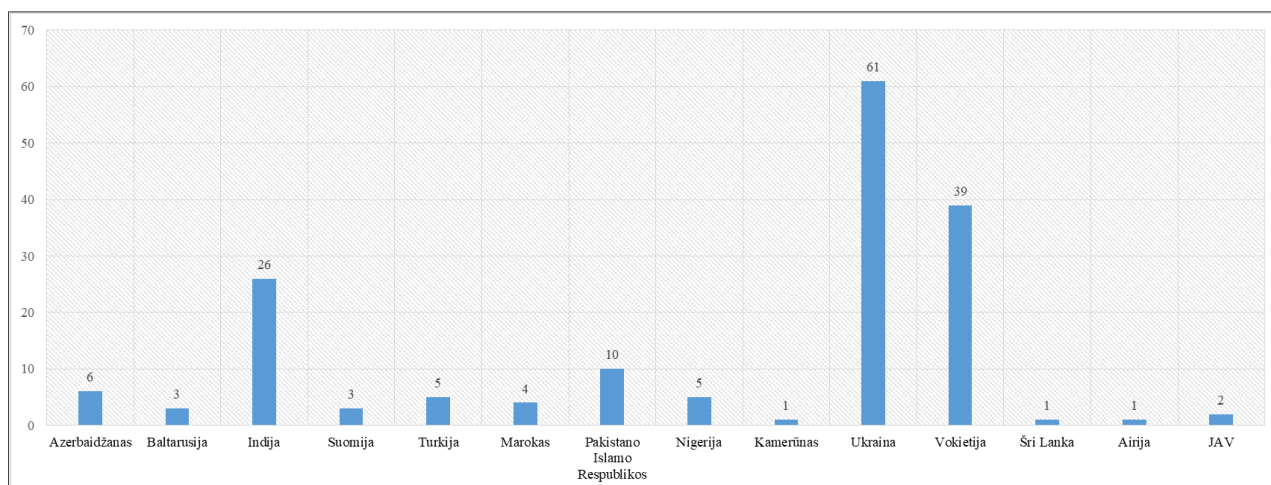
Šiais mokslo metais antrajame kurse aktyviai studijuojančių užsienio studentų yra - 348. Anketinės apklausos metu pavyko apklausti 167 studentus, kas sudarė 48 proc. visų antro kurso studentų iš užsienio. Pirmaisiais klausimais buvo siekiama nustatyti studentų demografinius-socialinius duomenis, tolimesni klausimai – klausimai, skirti studentų adaptacijos vertinimui (Anketos klausimai pateikti 2 priede).

Didžioji dalis respondentų atsakiusių į anketos klausimyną buvo moterys (74,8%), vyriškosios lyties atstovų kiekis sudarė vos 25,2% (žr. 5 pav.).

5 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal lytį, N=167

Sekantis demografinis rodmuo yra atvykusių užsienio studentų pilietybė (žr. 6 pav.). Ši informacija svarbi, nes gali atskleisti adaptacijos sėkmės ir kilmės šalies koreliaciją.

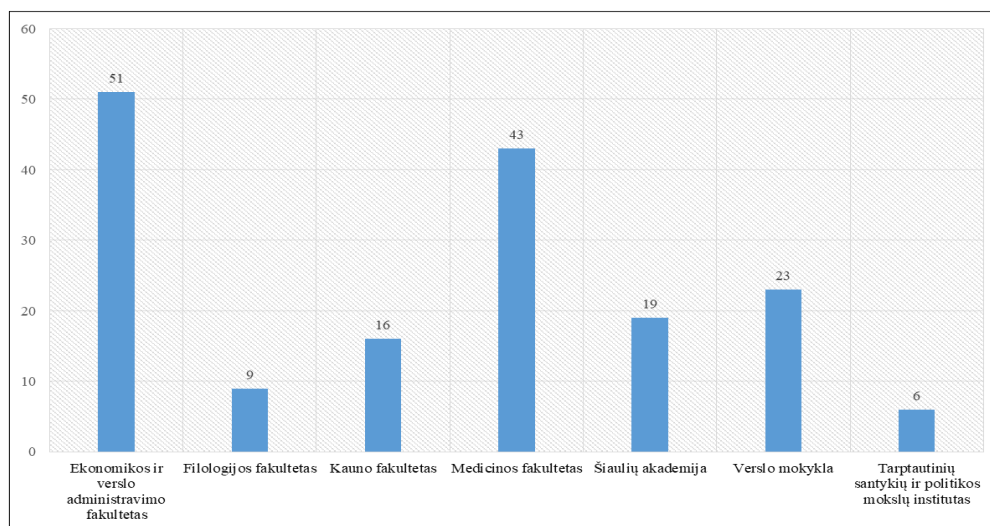

6 pav. Respondentų pilietybė, N=167

Pagal gautus duomenis, galima matyti, jog įstojusiujų antrakursių ir klausimyną pildžiusiujų užsienio studentų pilietybių pasiskirstymas yra panašus. Kaip ir įstojusiujų, taip ir pildžiusiujų, daugiausia iš Ukrainos (61), Vokietijos (39) ir Indijos (26). Ketvirtoje vietoje yra Pakistano Islamo Respublika, kurios 10 piliečių užpildė anketą, toliau 6 studentai iš Azerbaidžano,

po 5 piliečius iš Turkijos ir Nigerijos, 4 studentai iš Maroko, po 3 piliečius iš Baltarusijos ir Suomijos, 2 iš JAV ir po 1 studentą atvykusį iš Kamerūno, Šri Lankos ir Airijos.

Toliau buvo siekta išsiaiškinti iš kokio Vilniaus universiteto padalinio yra respondentai (žr. 7 pav.). Taip bus galima įvertinti ir atskirai kiekvieno fakulteto veiklą, siekiant sėkmingos užsienio studento adaptacijos. Viso Vilniaus universitetas turi 15 akademinį padalinių: chemijos ir geomokslų fakultetą; ekonomikos ir verslo administravimo fakultetą; filologijos fakultetą; filosofijos fakultetą; fizikos fakultetą; gyvybės mokslų centrą; istorijos fakultetą; Kauno fakultetą; komunikacijos fakultetą; matematikos ir informatikos fakultetą; medicinos fakultetą; Šiaulių akademiją; tarptautinių santykių ir politikos mokslų institutą; teisės fakultetą; verslo mokyklą.

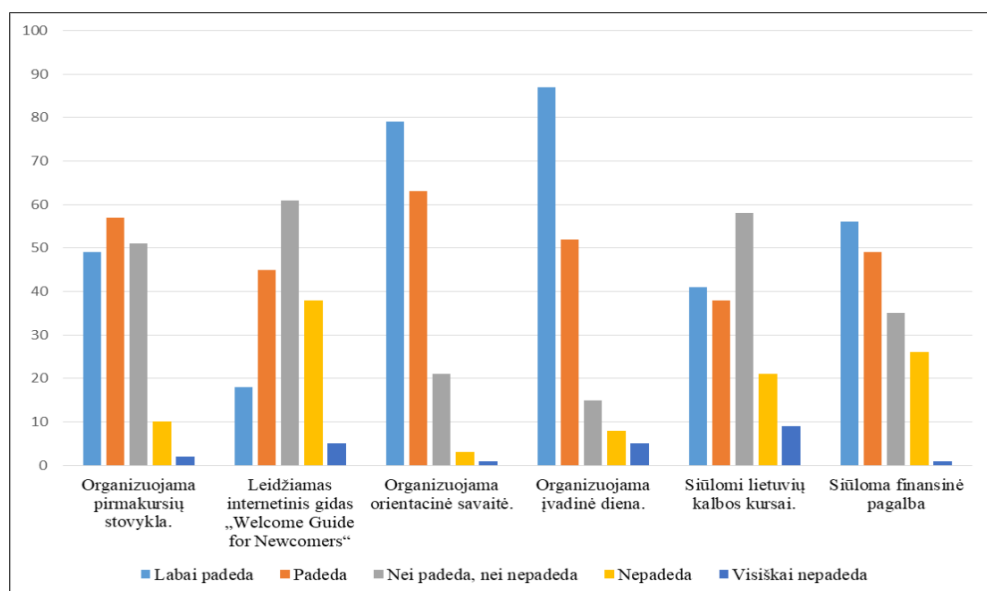

7 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal pasirinktą studijoms padalinį, N=167

Galima matyti, jog didžioji dauguma iš užsienio atvykusių studentų studijuoja Vilniuje įsikūriusiuose Vilniaus universiteto akademinuose padaliniuose. Daugiausia užsienio studentų, dalyvavusių apklausoje, studijuoja ekonomikos ir verslo administravimo fakultete (51), antroje vietoje – medicinos fakultete (43), taip pat Vilniuje įsikūriusioje verslo mokykloje (23), filologijos fakultete (9) ir tarptautinių santykių ir politikos mokslų institute (6). Dalis studentų visgi renkasi ir kituose miestuose įsikūrusius padalinius, pavyzdžiui, Kauno fakultete studijuoja 16 respondentų, o Šiaulių akademijoje – 19.

Sekantis anketos klausimas (4) buvo skirtas adaptacijos efektyvumo vertinimui. Sudarant šią klausimyno dalį, buvo remtasi interviu metu gauta informacija apie šiuo metu taikomas įvairias bendrąsias, asmeninei ir socialinei adaptacijai skirtas priemones. Jų buvo 19. Klausimyne kiekvienai priemonei įvertinti buvo pasiūlyta skalė nuo 1 iki 5 (5 balai atitiktų vertinimą „labai padeda“, 4 – „padeda“, 3 – „nei padeda, nei nepadeda“, 2 – „nepadeda“, o 1 – „visiškai nepadeda“).

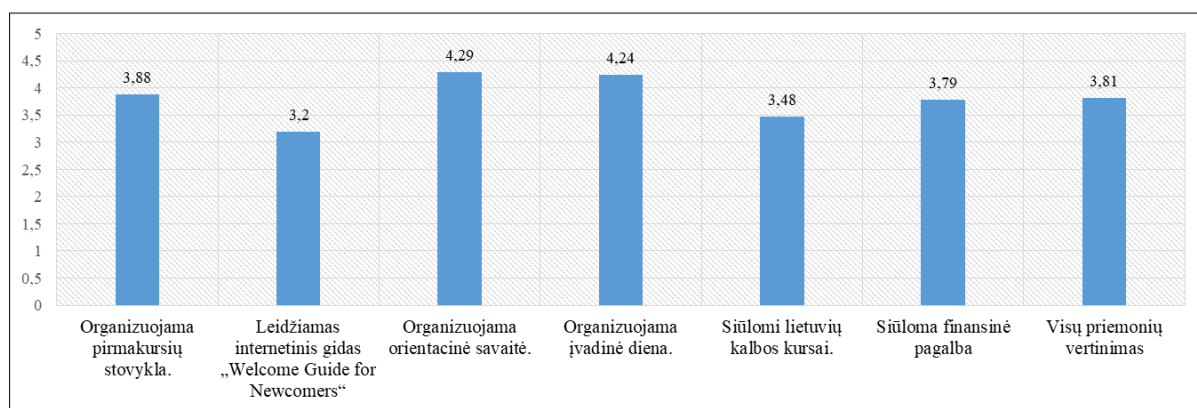
Pirmiausia buvo įvertintos priemonės, skirtos užsienio studentų bendrajai adaptacijai. Šiam adaptacijos tipui skirtos šešios priemonės: organizuojama pirmakursių stovykla, įvadinė diena rugsėjo 1-ąją, orientacinė savaitė; leidžiamas internetinis gidas, siūloma finansinė parama ir nemokami lietuvių kalbos kursai (žr. 8 pav.).

8 pav. Bendrosios adaptacijos priemonių vertinimas, N=167

Rezultatai rodo, kad studentai geriausiai įvertino priemones, tiesiogiai padedančias prisitaikyti prie naujos aplinkos, pvz., orientacinę savaitę („labai gerai“ arba „gerai“ įvertino 142 studentai, neutraliai – 21 ir tik 4 studentai mano, jog ši priemonė „nepadeda“ arba „visiškai nepadeda“) bei įvadinę dieną („labai gerai“ arba „gerai“ įvertino 139 studentai, neutraliai – 15, o kaip neturinčios įtakos – 13). Šiek tiek mažiau palankių vertinimų sulaukė organizuojama pirmakursių stovykla, finansinė parama ir lietuvių kalbos kursai, tačiau jų reikšmė taip pat pripažinta svarbia. Pirmakursių stovyklą, kaip padedančią adaptacijos procese, įvertino 1606 studentai, finansinę paramą, kaip reikšmingą priemonę, įvertino 105 studentai, o lietuvių kalbos kursus, kaip „labai padedančius“ arba „padedančius“ įvertino 79 studentai. Prasčiausiai įvertinta internetinio gido priemonė. Užsienio studentai šią priemonę, kaip naudingą priemonę, įvertino 63, neutraliai įvertino net 61 asmuo, o kaip nedaranti jokios įtakos - 43.

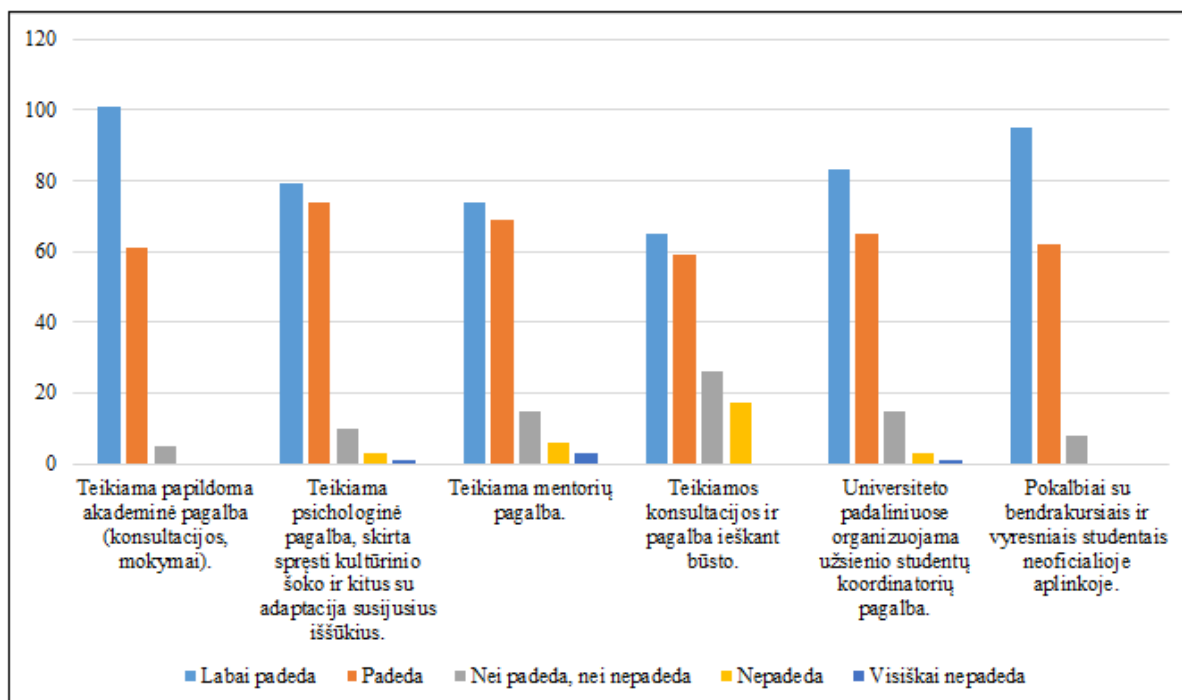
Apibendrinant užsienio studentų nuomonę, buvo išvesti nuomonių šias priemones vidurkiai (žr. 9 pav.).

9 pav. Respondentų nuomonės apie bendrosios adaptacijos priemones vidurkiai, N=167

Geriausiai vertinama priemonė – organizuojama orientacinė savaitė (4,29), o prasčiausiai – leidžiamas internetinis gidas „Welcome Guide for Newcomers“ (3,2). Susumavus visų priemonių vertinimus, atsiskleidžia, jog respondentai jas vertina gerai (įvertinimų vidurkis siekia 3,81).

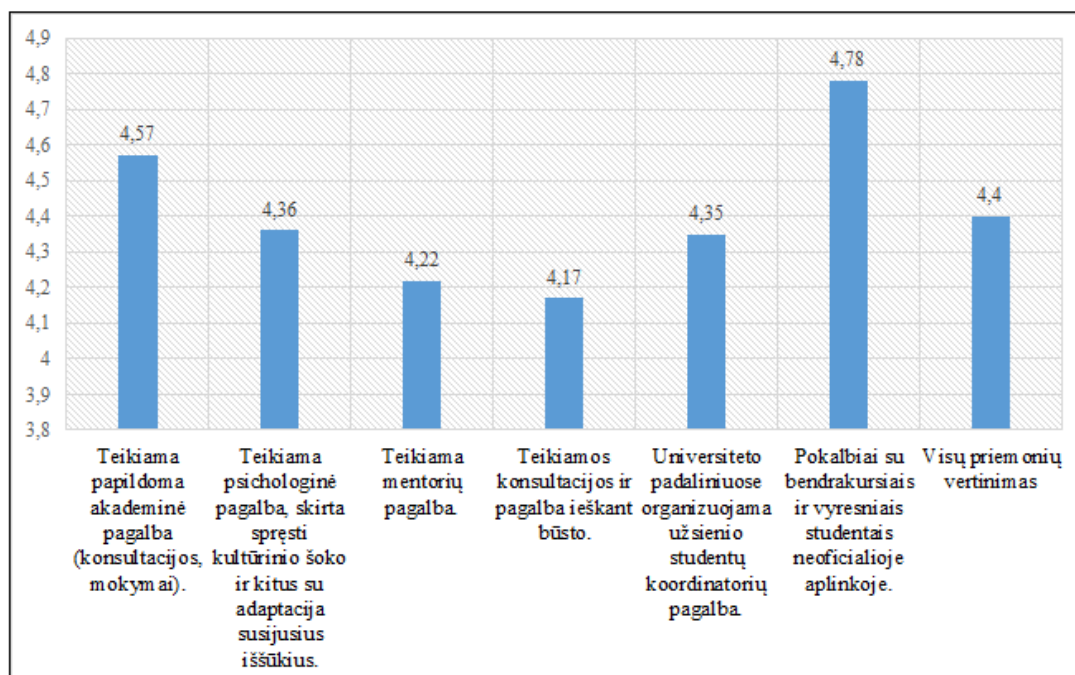
Tolimesnė klausimyno dalis buvo skirta asmeninės adaptacijos gerinimo priemonėms įvertinti. Šioje klausimyno dalyje buvo vertinamos tokios universitete taikomos priemonės, kaip: teikiama papildoma akademinė pagalba, psichologinė pagalba, mentorių pagalba, konsultacijos susijusios su būsto paieškomis, užsienio studentų koordinatorių pagalba ir neoficialūs pokalbiai su kitais studentais (žr. 10 pav.).

10 pav. Asmeninės adaptacijos priemonių vertinimas, N=167

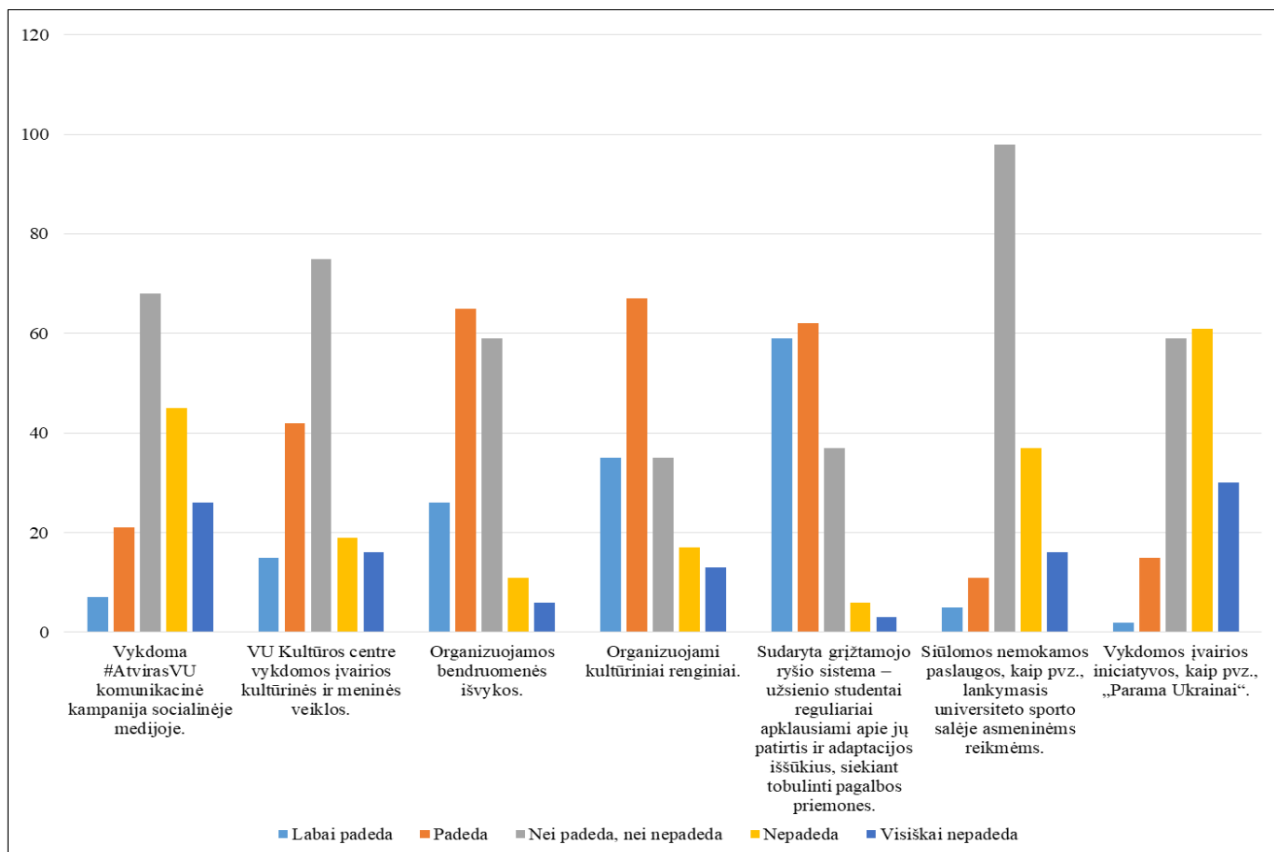
Rezultatai rodo, kad studentai šias priemones vertina itin gerai. Analizuojant detaliau, geriausiai, iš teikiamų asmeninės adaptacijos priemonių, yra vertinama teikiama akademinė pagalba. Šią priemonę kaip „labai padedančią“ arba „padedančią“ įvertino 162 užsienio studentai, likę 5 studentai šiuo klausimu buvo neutralūs. Be to ši priemonė buvo vienintelė, kurios nei vienas studentas neįvertino, kaip nepadedančios adaptuotis priemonės. Toliau pagal studentų išsakytą nuomonę, kaip „labai padedančios“ ir „padedančios“ priemonės išsirikiuoja šia tvarka: antroje vietoje – pokalbiai su kitais studentais (157), trečioje – teikiama psichologinė pagalba (153), ketvirtoje – užsienio studentų koordinatorių pagalba (148), penktoje – mentorių pagalba (143), o šeštoje vietoje liko teikiamos konsultacijos būsto paieškoje. Jas teigiamai įvertino 124 užsienio studentai, neutralūs liko 26, o 17, iš jų, įvertino, kad ši priemonė nelemia adaptacijos proceso sėkmės.

Taip pat buvo išvesti nuomonių šias priemones vidurkiai (žr. 11 pav.). Vertinant asmeninės adaptacijos priemonių vidurkius, gauti rezultatai koreliuoja su išplėstiniais vertinimais. Geriausiai vertinamos priemonės – pokalbiai su kitais studentais (4,78) bei teikiama akademinė pagalba (4,57), o prasčiausiai – teikiamos konsultacijos būsto paieškoje (4,17). Susumavus visų priemonių vertinimus, atsiskleidžia, jog respondentai jas vertina itin gerai (įvertinimų vidurkis siekia 4,4). Taipogi, šios adaptacijos srities priemonės yra geriausiai vertinamos iš visų trijų.

11 pav. Asmeninės adaptacijos priemonių vidurkiai, N=167

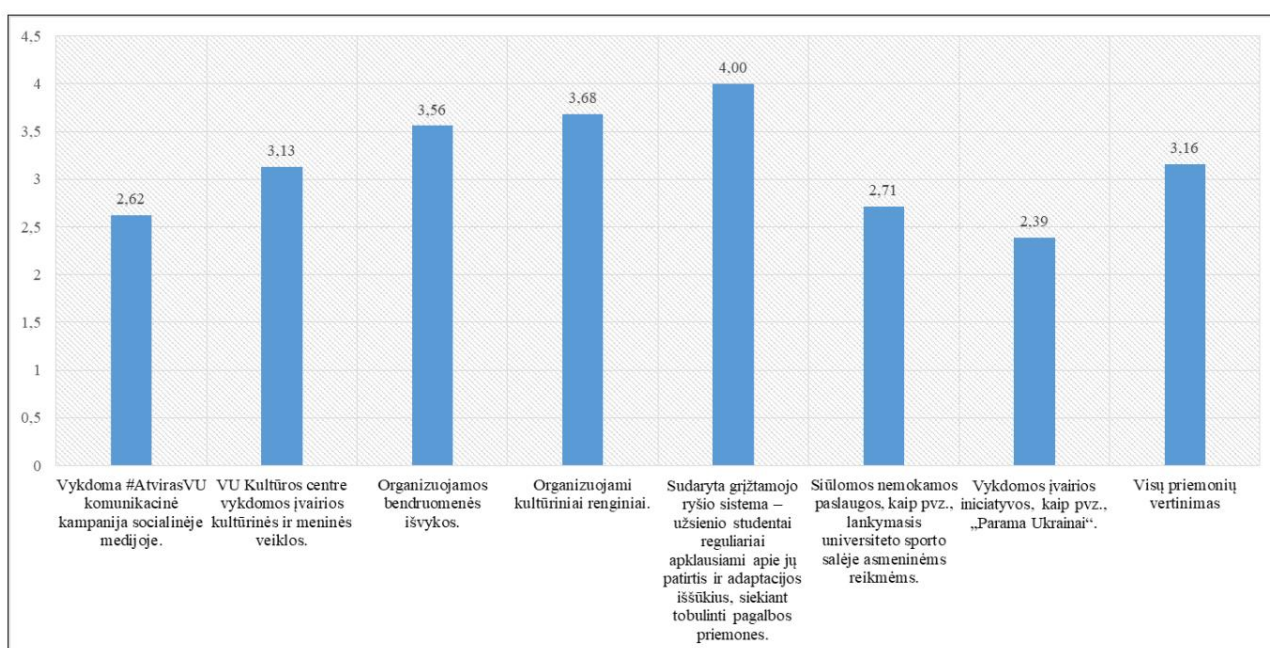
Paskutinė šio klausimyno skyriaus dalis buvo skirta socialinės adaptacijos priemonių įvertinimui. Šioje dalyje buvo vertinamos tokios priemonės, kaip: vykdoma #AtvirasVU komunikacinė kampanija socialinėje medijoje, VU Kultūros centre vykdomos įvairios kultūrinės ir meninės veiklos, organizuojamos bendruomeninės veiklos, organizuojami kultūriniai renginiai, sudaryta grįžtamojo ryšio sistema, siūlomos nemokamos paslaugos, vykdomos įvairios iniciatyvos (žr. 12 pav.).

12 pav. Socialinės adaptacijos priemonių vertinimas, N=167

Atliekant detaliają rezultatų analizę, ši adaptacijų grupė yra prasčiausiai vertinama iš visų trijų. Taip pat reikėtų pridurti, jog tokie rezultatai gauti, ne dėl didelio neigiamų įvertinimų kiekio, tačiau dėl respondentų pasirinkto neutralumo, vertinant šią dalį (toks vertinimas svyravo nuo 35 iki net 98 studentų). Apart neutralių įvertinimų, analizuojant tik teigiamus ir neigiamus vertinimus, geriausiai buvo įvertinta grįžtamojo ryšio sistema (121), bendruomeniniai renginiai (102) ir išvykos (91), prasčiausiai – vykdomos iniciatyvos (kaip nedarančios jokios įtakos, įvertino 91 studentas), komunikacija socialinėje medijoje (71 studentas) ir galimybė nemokamai sportuoti VU sporto salėje (53 studentai).

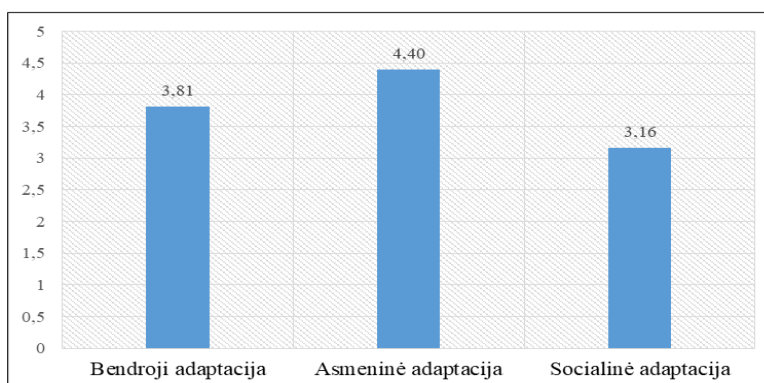
Taip pat buvo išvesti nuomonių šias priemones vidurkiai (žr. 13 pav.). Vertinant socialinės adaptacijos priemonių vidurkius, gauti rezultatai tokie patys kaip ir išplėstiniai vertinimai. Geriausiai vertinamos priemonės – grįžtamojo ryšio sistema (4,00) bei kultūriniai renginiai (3,68), išvykos (3,56), o prasčiausiai – vykdomos iniciatyvos (2,39), komunikacija socialinėje medijoje (2,62) ir galimybė nemokamai sportuoti VU sporto salėje (2,71).

13 pav. Socialinės adaptacijos priemonių vidurkiai, N=167

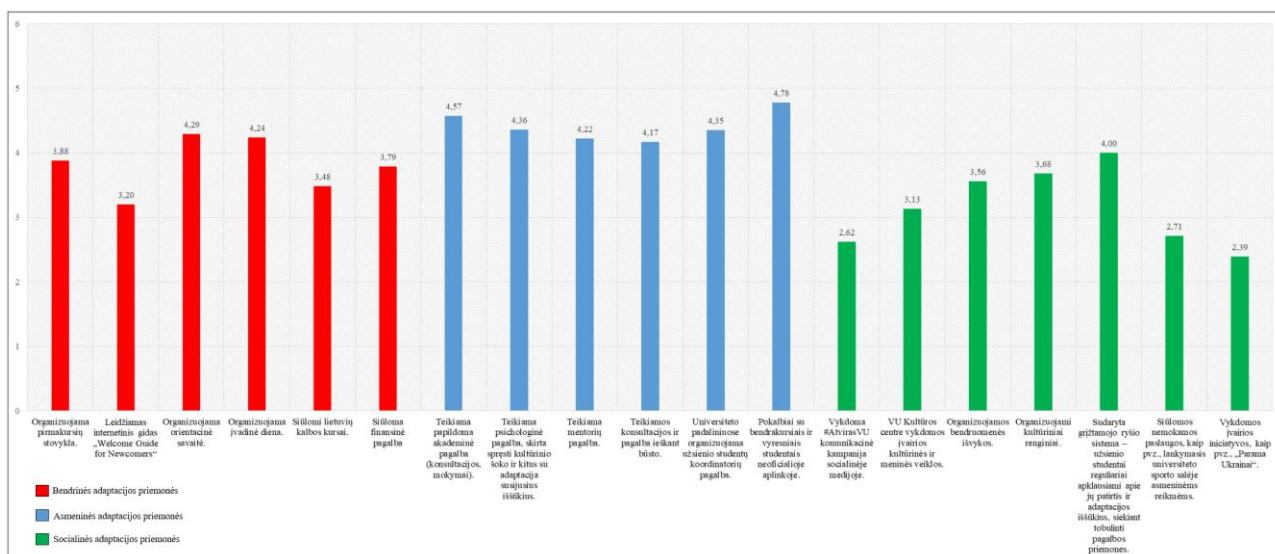
Susumavus visų priemonių vertinimus, atsiskleidžia, jog respondentai jas vertina vidutiniškai (įvertinimų vidurkis siekia 3,16).

Galima atlikti užsienio studentų nuomonės analizę galima pastebėti, jog geriausiai įvertintos priemonės buvo tos, kurios yra susijusios su asmenine adaptacija, o prasčiausiai – socialine adaptacija (žr. 14 pav.)

14 pav. Skirtingų adaptacijos rūšių įvertinimo palyginimas, N=167

Jei analizuojant atskiras priemones (žr. 15 pav.), tai geriausiai, iš visų 19 Vilniaus universitete taikomų, įvertinta priemonė yra organizuojami pokalbiai/susitikimai su kitais studentais neoficialioje aplinkoje, o prasčiausiai - vykdomos iniciatyvos (2,39).

15 pav. Visų Vilniaus universitete taikomų adaptacijos priemonių įvertinimo palyginimas, N=167

Klausimyno pabaigoje buvo pateiktas klausimas, susijęs su adaptacijos problemomis: „Ar buvo kokių veiksmų, kurie suprastino Jūsų adaptaciją? Jei taip, tai kokių?“. Keletas respondentų minėjo diskriminaciją dėl etninės priklausomybės, pilietybės, kalbos, požiūrio ar įsitikinimų. Šiai situacijai buvo pateikti tokie paaiškinimai – dėl dėstytojų kalbėjimo lietuvių kalba, kai auditorijoje buvo šia kalba nešnekančių studentų, pateikiant paaiškinimą „kalbėti anglų kalba dėl studentų, studijuojančių vieną semestrą, trunka per daug laiko“. Kitos paminėtos diskriminacijos situacijos buvo dėl prastesnių bendrabučių studentams iš Azijos šalių. Neigiamo požiūrio iš kitų studentų, dėl kitokio jų tikėjimo ir vertybių, dėl esamos situacijos Ukrainoje.

IŠVADOS

1. Adaptacija mokslinėje literatūroje apibūdinama, kaip pripratimas arba prisitaikymas prie naujų sąlygų, kuris turi tris funkcinis lygius. Pirmasis funkcinis lygis - asmeninė adaptacija. Tai asmens savęs suvokimas, kaip priklausančio naujai grupei. Antrasis - socialinė adaptacija, t. y. socialinių ryšių naujoje aplinkoje nusistovėjimas. Trečiasis funkcinis lygis - bendroji adaptacija, t. y. fizinės aplinkos suvokimas. Adaptacijos procesas yra organizuojamas, kuriant, šiuose lygmenyse, palankias adaptacines priemones.
2. Užsienio studentų adaptacija akademinėse studijose yra svarbi jų studijų sėkmei ir asmeniniam tobulėjimui. Tinkama adaptacija padeda jiems įveikti kultūrinius, kalbinius ir socialinius iššūkius, kurie gali trukdyti mokymosi procesui. Prisitaikymas prie naujos švietimo sistemos skatina savarankiškumą, kritinį mąstymą ir efektyvų mokymosi įgūdžių ugdymą. Sėkminga adaptacija ne tik didina akademinis pasiekimus, bet ir prisideda prie tarpkultūrinio bendradarbiavimo bei socialinės integracijos.
3. Užsienio studentų adaptacija universitete organizuojama per strateginius sprendimus, administracinę pagalbą, akademinę integraciją ir socialinę įtrauktį. Taryba nustato strategines kryptis, skiria finansavimą ir užtikrina palankias sąlygas tarptautiniams studentams, o Senatas sprendžia akademinis klausimus, tokius kaip studijų programos ir akademinė parama. Vadovybė (rektorius, prorektorai, kancleris) koordinuoja adaptacijos procesus, rūpinasi infrastruktūra ir bendradarbiauja su tarptautinėmis institucijomis. Fakultetai ir padaliniai rengia programas, teikia kasdienę pagalbą bei organizuoja kalbos kursus ir mentorystės veiklas. Studentų atstovybė per kultūrinius renginius ir mentorystę padeda užsienio studentams integruotis į universiteto bendruomenę ir vietinę kultūrą. Visam šiam procesui suvaldyti ir pasiekti gerų rezultatų yra suburtos kelios darbo grupės, kurios specializuojasi šioje srityje, tik yra atsakingos už skirtingas funkcijas (naujų priemonių iniciavimą, skirtingus Universiteto veiklų planavimo lygius (nuo ilgalaikių strateginio lygmens planavimo dokumentų rengimo iki trumpalaikio individualių darbuotojų veiklų planavimo); periodinius stebėsenos procesus, vidaus kontrolę ir veiklos rizikų vertinimą; grįžtamojo ryšio užtikrinimą, problemų ir tobulintinų sričių identifikavimą bei analizę; nepertraukiamą veiklos tobulinimą).
4. Atlikus užsienio studentų apklausą, nustatyta, jog visos universitete taikomos priemonės yra vertinamos aukščiau nei vidutiniškai. Geriausiai organizuotos asmeninę adaptaciją lengvinančios sąlygos, studentai jas dažniau nurodydavo kaip labai padedančias prisitaikyti prie aplinkos. Bendrosios adaptacijos priemonės studentų buvo vertinamos kaip padedančios arba labai padedančios prisitaikyti prie aplinkos. Tuo tarpu socialinės adaptacijos priemonės buvo vertinamos, kaip mažiau padedančios adaptuotis.

REKOMENDACIJOS

Atlikus teorinę analizę ir empirinius tyrimus, galima pasiūlyti tokias pirmakursių adaptacijos universitetuose tobulinimo priemones:

1. tęsti kuratorių/mentorių programą, kuri yra labai gerai vertinama užsienio studentų;
2. patobulinti adaptacijos sistemą, spręsti buitines problemas, susijusias su gyvenamos aplinkos pasikeitimu;
3. skatinti tarptautinius studentus dalyvauti adaptacijos procese, didinti jų įsitraukimą į įvairias bendruomenines bei kultūrines veiklas;
4. tobulinti socialinės adaptacijos priemones, pavyzdžiui, įsteigiant tik jiems skirtą komunikacijos platformą, kurioje galėtų bendrauti, dalintis svarbia informacija ar patirtimi;
5. efektyvinti dėstytojų įsitraukimą į užsienio studentų adaptacijos procesą;
6. siekiant tobulinti užsienio studentų adaptacijos proceso organizavimą, reikėtų pasitelkti kitų universitetų praktiką, dalintis patirtimi tarp universitetų, pavyzdžiui, rengiant konferencijas ir pan.

LITERATŪRA

1. Abernethy, C. (2010). *Strenght-Based Factors for Successful Adaptation to an Early College High School Environment*. Texas: A&M University.
2. Ammigan, R., Jones, E. (2018). Improving the Student Experience: Learning From a Comparative Study of International Student Satisfaction. *Journal of Studies in International Education*. 22 (4). 1-19.
3. Baranauskas, V., Marcinkevičienė, V. (2013). Studentų adaptacijos kolegijoje ypatumai ir reikšmė studijų procesui. *Profesinės studijos: teorija ir praktika*. Nr. 11. 24-30.
4. Bobrova L. (2003). Kai kurie akademinio jaunimo psichofizinių ir socialinių problemų aspektai. *Pedagogika*, 69, 34–42.
5. Buyanova, I. B. (2013). Analysis of the Level of Students' Adaptation to the university Environment. *Middle-East Journal of Scientific Research*. 17 (9). 1237-1242.
6. Butkus, F. S. (2007). *Vadyba: mokomoji knyga*. Technika.
7. Creswell, J. W. (2003). *Qualitative, quantitative, and mixed methods approach*. New York: Sage.
8. Dabkus R. (2003). *Egzistavimas ir adaptacija*. Kaunas: Kauno kolegija.
9. *Dabartinės lietuvių kalbos žodynas* (2000). Vilnius : Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.
10. Eidukevičiūtė, J., Kiznytė, N. (2009). Studentų adaptacijos kompleksiskumas organizacijoje praktikos proceso kontekste. *Socialinis darbas. Patirtis ir metodai*. 3 (1). 91-103.
11. Hussain, M., Shen, H. (2019). A Study on Academic Adaptation of International Students in China. *Higher Education Studies*. 9 (4). 80-91.
12. Gage N., Berliner D. (1994). *Pedagoginė psichologija*. Vilnius: Alma littera. 263-307 p.
13. Garcia-Banda, G., Servera, M., Chellew, K., Meisel, V. (2011). Prosocial Personality Traits and Adaptation to Stress. *Social Behavior and Personality. An International Journal*. 39 (10). 1337-1348.
14. Goffman E. (2000). *Savęs pateikimas kasdieniame gyvenime*. Vilnius: ALK / Vaga.
15. Gonta, I., Bulgac, A. (2015). The Adaptation of Students to the Academic Environment in University. *LUMEN International Conference on Rethinking Social Action Core Values*. 757-769.
16. Grigas, R. (1996). *Personalo organizavimo principai*. Vilnius: Ekonomikos mokymo centras.
17. Grinienė, E. (1984). *Vaiko adaptacija mokykloje*. Kaunas: Šviesa.
18. Hayati, R., Nurdin, D., Prihatin, E., Triatna, C. (2024). Quality Analysis of PDCA-Based Edupreneurship in 21st-Century Higher Education. *Al-Ishlah: Jurnal Pendidikan*. 16 (1). 460-475.
19. Harris, J., Tagg, J., Howell, M. (2005). Organise to Optimise: organisational change & higher education. *The Observatory on borderless higher education*. Association of Commonwealth Universities: UK.
20. Yu B. (2010). Learning Chinese abroad: the role of language attitudes and motivation in the adaptation of international students in China. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*. 31 (3). 301-321.
21. Jovaiša, L. (2007). *Enciklopedinis edukologijos žodynas*. Vilnius: Gimtasis žodis.
22. Jucevičienė, P. (1996). *Organizacijos elgsena*. Kaunas: Technologija.
23. Juodraitis, A. (2004). *Asmenybės adaptacija: kintamųjų sąveika*. Šiauliai: VšĮ Šiaulių universiteto leidykla.

24. Juodraitis, A. (1999). Asmenybės psichologinės adaptacijos prielaidos. Šiauliai: ŠU
25. Kasatkina N., Leoncikas T. (2003). Lietuvos etninių grupių adaptacija: kontekstas ir eiga. Vilnius: Eugrimas.
26. Keciorytė V. (2008) Aukštojo mokslo principai. *Santalka. Filologija. Edukologija*. 16 (4). 38-45.
27. Kučinskas, V., Kučinskiene, R. (2000). Socialinis darbas. Švietimo sistemoje: teoriniai aspektai. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.
28. Kurutienė, Z. (2006) Organizacijos ir individo santykis socialinio identifikavimosi požiūriu. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos*. 1 (6). 110-116.
29. Leliūgienė I. (2002). Socialinė pedagogika. Kaunas: Technologija.
30. Leliūgienė, I. (1997) Žmogus ir socialinė aplinka. Kaunas: Technologija
31. Leonavičius V. (2002). Sociologijos diskursas ir sociologijos studijos Lietuvos aukštosiose mokyklose. *Filosofija. Sociologija*. 1. 24-29.
32. Leonavičius V. (2004). Sociologija. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, 96-109.
33. Leonavičius, V. (2002). Sociologijos diskursas ir sociologijos studijos Lietuvos aukštosiose mokyklose. *Filosofija. Sociologija*. Nr. 1. 24-29.
34. Lodgaard, E., Gamme, I., Aasland, K. E. (2013). Success Factors for PDCA as Continuous Improvement Method in Product Development. *IFIP Advances in Information and Communication Technology*. 16 (7). 645-652.
35. Martinkus, B., Stoškus, S., Beržinskienė, D. (2010). Vadybos pagrindai. Šiauliai: Šiaulių universitetas.
36. Maruyama T. (2016). Continuous Quality Improvement of Leadership Education Program Through PDCA Cycle. *China-USA Business Review*. 15 (1). 42-49.
37. Marshall, C., Rossman, G. (2006). Designing qualitative research. SAGE Publications, Inc.
38. Matulionis A. (2002). Sociologija. Vilnius: Homo liber.
39. Matulionis A. V. (2002). Sociologija. Vilnius: Homo liber. 37 (7). 197-210.
40. Merenkova, A., Antonova, N. (2015). Problems of Social Adaptation of International Students in Russia. *The New Educational Review*. 41 (3). 122-132.
41. Mokhontu, T. M., Callaghan, C. W. (2018). The management of the international student experience in the South African context: The role of sociocultural adaptation and cultural intelligence. *Acta Commercii – Independent Research Journal in the Management Sciences*, 18 (1). 1-11.
42. Nisbet R. A. (2000) Sociologijos tradicija. Vilnius: Pradai.
43. Nyland, C., Forbes-Mewett, H., Hartel, C. E. J. (2013). Governing the International Student Experience: Lessons From the Australian International Education Model. *Academy of Management Learning & Education*, 12 (4). 656-673.
44. Oficialiosios statistikos departamentas. Prieiga internetu: <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/>
45. Psichologijos žodynas. (1993). Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla.
46. Simmons, S. (2008) Adaptation to college and individuation-attachment: a review of first year students in contemporary Ireland. (doctor degree dissertation. Dublin Institute of Technology).
47. Smith, L. M. (2008). The transition to university: adaptation and adjustment. (doctor degree dissertation. University of Saskatchewan Saskatoon).
48. Smith, R., Khawaja, N. (2011). A Review of the Acculturation Experiences of International Students. *International Journal of Intercultural Relations*. 35 (6). 699-713.

49. Stankevičienė, A., Lobanova, L. (2006) Personalo vadyba organizacijos sistemoje: mokomoji knyga. Vilnius: Technika.
50. Sumer, S. (2009). International Students' psychological and sociocultural Adaptation in the United States (doctor degree dissertation, College of Education Georgia State University)
51. Suryani I., Hizwari S. (2012) Using Weblog in Learning English and Encouraging Adaptation among International Students in Perlis. *Higher Education Studies*. 2 (1). 27-31.
52. Tarptautinių žodžių žodynas. Prieiga internetu:
<http://www.zodziai.lt/reiksme&word=adaptacija&wid=151>
53. Tarptautinių žodžių žodynas (2001). Vilnius: Alma litera.
54. Tidikis, R. (2003). Socialinių mokslų tyrimų metodologija. Vilnius: Lietuvos teisės universitetas.
55. Tijūnėlienė O., Barkauskaitė M. (2009) Akademinio jaunimo dvasinio tobulėjimo galimybės studijų metais. *Pedagogika*. 93. 17-22.
56. Valackienė, A. (2004). Socialinis tyrimas. Kaunas: Technologija.
57. Vesnin, B. P. (1998). Практический менеджмент персонала. Москва.
58. Zhou, Y., Jindal-Snape, D., Topping, K., Todman, J. (2008). Theoretical models of culture shock and adaptation in international in higher education. *Studies in Higher Education*. 33 (1). 63-75.
59. Zulumskytė A., Galminaitė L. (2011). Studentų mokymosi Lietuvos universitetuose pobūdis. *Tiltai*. 2 (55). 1-15.
60. Želvys, R. (2006). Internacionalizacijos iššūkiai Lietuvos aukštajam mokslui. *Acta Paedagogica Vilnensia*. 17. 140-146.
61. 2021-2030 metų plėtros programos valdytojos lietuvių respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos švietimo plėtros programos pažangos priemonės nr. 12-003-03-04-01 „sudaryti sąlygas kokybiškoms, tarptautiškoms ir prieinamoms studijoms“ apraše nurodytos informacijos pagrindimo aprašas. Prieiga per internetą:
<https://smsm.lrv.lt/media/viesa/saugykla/2023/12/RHtWBHxRU-0.pdf>

PRIEDAI

1 Priedas

Užsienio studentų adaptacijos proceso organizavimas Vilniaus universitete

Klausimynas darbuotojams

1. Kokie asmenys ar darbo grupės dalyvauja organizuojant ir vykdant studentų adaptacijos procesą?
2. Ar dėstytojai yra įtraukiami į adaptacijos proceso organizavimą universitete?
3. Kas, Jūsų nuomone, turėtų būti svarbu, organizuojant užsienio studentų adaptacijos procesą?
4. Kaip vertinate tarptautinių studentų adaptacijos proceso organizavimą Jūsų universitete?
5. Kokiomis priemonėmis universitetas padeda iš užsienio atvykusiems studentams prisitaikyti prie naujos aplinkos?
6. Kaip Jūs galvojate, kurios priemonės yra veiksmingiausios, padedant studentams adaptuotis?
7. Kaip padedama studentams spręsti iškilusius sunkumus ar problemas?
8. Ar universitete organizuojami renginiai, kurie skatintų užsienio studentų įsitraukimą į akademinę bendruomenę?
9. Ar yra vykdoma tarptautinių studentų apklausa, siekiant įvertinti jų adaptacijos sėkmę?
10. Ką, Jūsų nuomone, reikėtų tobulinti tarptautinių studentų adaptacijos proceso organizavime?

Ačiū už Jūsų atsakymus!

Anketa užsienio studentams

Gerbiamas respondente,

Esu Vilniaus universiteto Šiaulių akademijos, Regionų plėtros instituto, Vadybos magistrantūros II kurso studentė. Atlieku tyrimą, kurio tikslas atskleisti užsienio studentų adaptacijos proceso organizavimą universitetinėse studijose Vilniaus universitete. Jūsų nuomonė yra labai svarbi, todėl prašau atvirai išreikšti savo nuomonę atsakant į klausimyne pateiktus klausimus. Jūsų atsakymai yra anonimiški ir bus naudojami tik tyrimo tikslams.

Ačiū už Jūsų laiką ir nuoširdžius atsakymus!

1. **Jūsų lytis:**

- a) Vyras
- b) Moteris

2. **Kokia Jūsų gimtoji šalis?**

a) (nurodykite): _____

3. **Kuriame Vilniaus universiteto padalinyje (fakultete/institute/mokslų centre/akademijoje) studijujete?**

- a) chemijos ir geomokslų fakultete;
- b) ekonomikos ir verslo administravimo fakultete;
- c) filologijos fakultete;
- d) filosofijos fakultete;
- e) fizikos fakultete;
- f) gyvybės mokslų centre;
- g) istorijos fakultete;
- h) Kauno fakultete;
- j) komunikacijos fakultete;
- k) matematikos ir informatikos fakultete;
- l) medicinos fakultete;
- m) Šiaulių akademijoje;
- n) tarptautinių santykių ir politikos mokslų institute;
- o) teisės fakultete;
- p) verslo mokykloje.

4. **Kaip manote, kurios universiteto teikiamos priemonės, padeda prisitaikyti iš kitos šalies atvykusiems studentams prie naujos aplinkos.** (pateiktus teiginius vertinant skalėje nuo 1 iki 5. Labai padeda – 5, o visiškai nepadeda – 1)

	Labai padeda	Padeda	Nei padeda, nei nepadeda	Nepadeda	Visiškai nepadeda
1. Organizuojama pirmakursių stovykla.					
2. Leidžiamas internetinis gidas „Welcome Guide for Newcomers“					

3. Organizuojama orientacinė savaitė.					
4. Organizuojama įvadinė diena.					
5. Siūloni lietuvių kalbos kursai.					
6. Teikiama papildoma akademinė pagalba (konsultacijos, mokymai).					
7. Teikiama psichologinė pagalba, skirta spręsti kultūrinio šoko ir kitus su adaptacija susijusius iššūkius.					
8. Teikiama mentorių pagalba.					
9. Teikiamos konsultacijos ir pagalba ieškant būsto.					
10. Universiteto padaliniuose organizuojama užsienio studentų koordinatorių pagalba.					
11. Siūloma finansinė pagalba.					
12. Pokalbiai su bendrakursiais ir vyresniais studentais neoficialioje aplinkoje.					
13. Vykdoma #AtvirasVU komunikacinė kampanija socialinėje medijoje.					
14. VU Kultūros centre vykdomos įvairios kultūrinės ir meninės veiklos.					
15. Organizuojamos bendruomenės išvykos.					
16. Organizuojami kultūriniai renginiai.					
17. Sudaryta grįžamojo ryšio sistema – užsienio studentai reguliariai apklausiami apie jų patirtis ir adaptacijos iššūkius, siekiant tobulinti pagalbos priemones.					
18. Siūlomos nemokamos paslaugos, kaip pvz., lankymasis universiteto sporto salėje asmeninems reikmėms.					
19. Vykdomos įvairios iniciatyvos, kaip pvz., „Parama Ukrainai“.					

5. Ar buvo kokių veiksmų, kurie suprastino Jūsų adaptaciją? Jei taip, tai kokių?

6. Parašykite, ką Jūsų nuomone, reikėtų tobulinti, organizuojant lengvesnį tarptautinių studentų adaptacijos procesą.

7. Prašykite, kokias naujas priemones, Jūsų nuomone, universitetas galėtų sukurti, kad užsienio studentams būtų lengviau prisitaikyti prie naujos aplinkos sąlygų?

Ačiū, kad dalyvavote anketoje! Jūsų nuomonė yra labai svarbi.